

T. C. Temsilciler Meclisi TUTANAK DERGİSİ

Altıncı Birleşim

17 . I . 1961 Salı

İçindekiler

	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	72
2. — Yoklama	72
3. — Başkanlığın Genel Kurula sunuş- ları	72
1. — Onur Hüseyin'e iki ay izin ve- rilmesine dair Başkanlık tezkeresi (3/7)	72:73
4. — Görüşülen işler	73
1. — Temsilciler Meclisi İctüzüğü tek- lifi ve komisyon raporu (2/2)	73:103

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

Bölükbaşı Osman'a 20 gün ve Koperler Tevfik Kâmil'e bir ay izin verilmesine dair Başkanlık tezkereleri okundu ve kabul olundu.

Eskişehir Esnaf Dernekleri Temsilciliğine seçilen Veysel Soyer'in seçiminin hükümsüzlüğüne dair Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı tutanağı okundu.

Giritli İsmet ve Yetkin Nüvit'in, Temsilciler Meclisi İçtüzük teklifinin bugünkü birleşimde ivedilikle görüşülmesi hakkındaki tavriri okundu ve kabul olundu.

Temsileiler Meclisi İçtüzük teklifinin görüşülmesine başlandı ve 6 maddesi kabul edildi.

Oturuma 15 dakika ara verildi.

İkinci Oturum

Temsileiler Meclisi İçtüzük teklifinin görüşülmesine devam olunarak 16 nci maddeye kadar kabul edildi.

17.1.1961 Salı günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan
Senil İbrahim

Kâtip
Kitapçı Şahap

Kâtip
Çini Rifat

Soru

Sözlü soru

Temsileiler Meclisi Üyesi Esat Çağa'nın, İstanbul'da yayınlanan 9 gazete sahibinin umumi efkâra yaptıkları açıklamanın radyo yayınlarında yer almadığının doğru olup olmadığına dair sözlü soru önergesi Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığına gönderilmiştir. (6/1)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

• BAŞKAN — Başkanvekili Senil İbrahim

DİVAN KÂTIPLERİ : Kitapçı Şahap, Ekşi Oktay

BAŞKAN — Celseyi açıyorum.

2. — YOKLAMA

Şimdi kararımız ve hile yoklama yapacağız.

(Yoklama yapıldı.)

3. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Onur Hüseyin'e iki ay izin verilmesine dair Başkanlık tezkeresi (3/7)

BAŞKAN — Yüksek Meclise takdimen arz edilecek husus vardır, onu arz ediyorum.

Genel Kurula

Londra'da tedavi edilmekte olan Hüseyin Onur'un, 6.1.1961 tarihinden itibaren, iki ay müddetle izinli sayılması Başkanlık Divanı-

B : 6 17.1.1961 O : 1

nın 17.1.1961 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Temsileiler Meclisi

Başkan

K. Orbay

BAŞKAN — Yüksek reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Temsileiler Meclisi İçtüzüğü teklifi ve komisyon raporu (2/2)*

BAŞKAN — Şimdi ruzname gereğince Temsilciler Meclisi İçtüzük tasarısının müzakeresine kaldığımız yerden devam ediyoruz.

MADDE 16. — Seçim Kanunu Komisyonu seçmen kütükleriyle ilgili hükümleri öncelikle görüşerek hazırlar.

Bu hükümleri aynı bir tasarı halinde Temsilciler Meclisine sunabilir.

BAŞKAN — Söz istiyen yok. Maddeyi oyuna arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Anayasa ve Seçim Kanunu komisyonları, bir konunun aydınlatılması bakımından diğer komisyonun görüşünü ve kararını almaya ihtiyaç görürlerse, bu hususu yazı ile sorabilecekleri gibi, görüş birliğini sağlamak amacıyla birlikte toplanmayı da teklif edebilirler.

Görüşü sorulan komisyon, bu husustaki fikrini rapor halinde bildirir. Birlikte toplantı teklifi kabul edilirse, iki komisyon Anayasa Komisyonu Başkanının başkanlığında toplanır.

BASKAN — Söz istiyen yok. Maddeyi oyuna arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 18. — Anayasa ve Seçim Kanunu komisyonlarının görüşmeleri tam olarak zaptolunur ve ses alma aleti ile de tesbit edilebilir.

BAŞKAN — Söz istiyen... Buyurun Alâettin Ergönenc.

ERGÖNENC ALAETTİN — Arkadaşlar, bu 18 nci madde hakkında bâzı tekliflerim olacak.

Maddede şöyle deniyor : «Anayasa ve Seçim Kanunu komisyonlarının görüşmeleri tam olarak zaptolunur ve ses alma aleti ile de tesbit edilebilir.»

Arkadaşlar, bu kelime ihtiyarılık gösteriyor. Çok zaman, bu edilebilir, yapılabilir kelimeleri ile sona eren hükümler yürümemiş, süstimal edilmiştir. Anayasa göre tatbik edilmiş, imkân meselesi öne sürülerek vanılmamıştır. Eskiden bunun çok mahzurları görülmüştür. Bu kelimeyi değiştirilim, va. tesbit edilir, va edilmez diyelim. Tesbit edilebilir diye bırakmayalım. Bunu bilhassa rica ediyorum: çok süstimal uğramıştır. Diyelim ki, «Anayasa ve Seçim Kanunu komisyonlarının görüşmeleri tam olarak zaptolunur ve ses alma aleti ile de tesbit edilir.»

Çünkü Meclisimizin yapacağı en mühim ödevlerden birisi Seçim Kanununu ve Anayasa hazırlayın çıkarmaktır. Onun için müzakerelerin tesbit edilmesi katı olarak lâzımdır. Tesbit edilir şeklinde düzeltilmesini teklif ediyorum ve bunu teminen de Başkanlığa bir takdir veriyorum. Takdir Yüksek Heyetinizindir.

BAŞKAN — Söz komisyonun, buyurun Nüvit Yetkin.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ NÜVİT YETKİN — Muhterem arkadaşlarım; ses alma cihazıyla ayrıca konuşmaların zaptı, keyfiyeti takdir edersiniz ki; bir imkân meselesidir. Anayasa ve Seçim komisyonlarındaki konuşmaların harfiyen zaptolunmasını bir defa tesbit ettikten, hükme bağladıktan sonra, harfiyen tesbit edilecek bu zaptıların steno ile tesbiti veya ses alma cihazıyla

tesbiti birbirinden farklı şeyler değildir. Ses alma imkânları doğarsa, Riyaset ve Temsilciler Meclisi bütçesi buna imkân verirse komisyonlarda ses alma cihazının kullanılması hususunu da derpiş etmiş bulunuyoruz.

Arkadaşımızın bahsettiği tefsir mevzuuna gelince :

Bir kanunun tefsirinde Meclisi Heyeti Umumiyesindeki müzakereler esastır. Bunlar mehzaz olarak alınabilir, ama komisyon müzakerelerinin mehzaz olarak alınması doğru değildir ve olmaması lâzımdır. Komisyonlarda heyeti umumiyesi müzakere edilirken konuşmaların zaptedilmesi tarîhe karşı elde bulundurulacak bir veskadan başka bir şey değildir. Heyeti Umumiyede müzakere cereyan ederken zabıt tutulması elzemdir. Komisyonlarda cereyan eden müzakerelerin zaptedilmesi, Riyaset tarafından muvafık görüldüğü takdirde tabedilmesi ve arkadaşların bilgilerine sunulması Heyeti Umumiyede cereyan eden müzakerelerin kolaylaştırılması ve o müzakerelere ışık tutması bakımından da mütalâa edilebilir. İktüzlere göre Meclis müzakereleri harfiyen ve komisyon müzakereleri de komisyonun kararıyle harfiyen zaptedilebilir., onun dışındaki müzakereler geleceğe uyularak yapılmaktadır. Anayasa ve Seçim kanunlarına ait bütün hakları vaz'ettikten sonra ses alma cihazı elde edilebilirse bunun da kullanılabileceğini kabul ediyoruz. Bir tedbir olarak buraya koymuş bulunmaktayız.

KÖKSAL FEYYAZ — Sayın arkadaşlar, yüksek malûmlarınız olduğu üzere 157 sayılı Kanuna göre bizim esas görevimiz Anayasayı ve Seçim Kanununu bir an evvel hazırlayıp halk oyuna sunacak hale getirmektir. Zamanımız mahduttur. Şöyle ki:

Madde 34. — Kurucu Meclis, Anayasa ile Seçim Kanununu en geç 27 Mayıs 1961 tarihine kadar tamamlar. Bu süre, bir defaya mahsus olmak üzere 15 gün uzatılabilir.

Anayasa bu tarihe kadar yine tamamlanmış olmazsa, 35 nci maddeye göre, Temsilciler Meclisinin yerini alacak yeni bir Temsilciler Meclisi seçilir.»

Kurucu Meclis değil, yerini alabilecek bir temsilciler meclisi seçilir, deniyor. Maddenin bu son bendindeki hükme hacet kalmaksızın, Yüksek Heyetinizin Anayasa ve Seçim Kanununu

27 Mayıs 1961 tarihine kadar ve hattâ efkârı umumiyemizin arzu ettiği veçhile, 27 Mayıstan evvel başarabileceğine inananlardanım. Yalnız günü tahdid edilmiş bir Heyet bir program ve termin plânı dâhilinde çalışmak mecburiyetindedir. Nitekim; bu termin plânına ait bir kısım hususları İktüzüğümüzün dün görüşmesini tamamladığımız maddeleriyle tesbit etmiş bulunuyoruz. 13 nci madde gayet sarihdir arkadaşlar. Bu madde içinde bu son hususun varidolacağı ihtimalini dahi düşünmemiz tabiidir. Buna rağmen kafalarımızda bir istifham, hafif bir endişe hâsıl olmaktadır.

Tatil günleri hariç, bizlere komisyonun seçimi tarihinden itibaren 137 günlük bir müddet verilmiş bulunmaktadır. (Madde ile alâkası yok, sesleri)

BAŞKAN — Efendim, konuşmalarınızın madde ile münasebeti yoktur, lütfen madde üzerinde konuşun.

KÖKSAL FEYYAZ (Devamla) — Bizlere 137 gün verilmiştir. Burada şunun da tebellur etmesi lâzımdır. 157 sayılı Kanun 137 günlük bir mühlet tanımıştır ki, bunlar içerisinde komisyon çalışmaları, Temsilciler Meclisi Heyeti Umumiyesi çalışmaları, Milli Birlik Komitesinin çalışmaları, Temsilciler Meclisinde açıklanacak görüşler, Karma Komisyon çalışmalar ve nihayet Kurucu Meclis halindeki çalışmalar bu müddetin içinde dâhildir. Bize tahsis olunan müddetle (Madde ile ilgisi yok, sesleri)

BAŞKAN — Lütfen esas üzerinde konuşun.

KÖKSAL FEYYAZ (Devamla) — Efendim, madde üzerinde konuşuyorum. Bu hususta üç tane de takririm vardır, onları konuşmam sonunda Riyasete takdim edeceğim. (Madde ile alâkası yok, sesleri) Efendim, vereceğim takrirlerle alâkası var, madde ile ilgilidir.

Şimdi 18 nci maddeye ilâve edilmesini istediğim birinci teklifimi arz ediyorum.

Yüksek Başkanlığa

Madde 18 e aşağıdaki hususun ilâvesini arz ve teklif ederim.

«Anayasa ve Seçim komisyonları» kuruluşlarından başlayarak, 15 gün içinde bir çalışma programı ve termin plânı hazırlar ve Temsilciler Meclisine arz ederler.

Feyyaz Köksal.

Şimdi de 18 nci maddeye ilâvesini istediğim ikinci teklifime geliyorum, onu arz edeceğim. «18 nci maddeye aşağıdaki hususların ilâvesini arz ve teklif ederim.»

Yüksek Başkanlığa

Madde 18 e aşağıdaki hususun da ilâvesini arz ve teklif ederim.

«Anayasa ve Seçim Kanunu komisyonları» her hafta sonunda çalışmalarının gidiş ve sonuçlarını, varsa çalışmalarını hızlandıracak tekliflerini, Temsilciler Meclisi Başkanlığına birer raporla bildirirler. Başkanlık bu raporları derhal bastırarak bütün Temsilciler Meclisi üyelerine dağıtır. Komisyonların bir teklifi varsa derhal gündeme alınır.

Feyyaz Köksal

Şimdi üçüncü teklifimi sunuyorum. «18 nci maddeye aşağıdaki hususların ilâvesini arz ve teklif ederim.» Aynen Öntasarıdaki metni aldım.

«Anayasa ve Seçim Kanunu komisyonları her hafta sonunda çalışmalarının gidiş ve sonuçlarını, varsa çalışmalarını hızlandıracak tekliflerini, Temsilciler Meclisi Başkanlığına birer raporla bildirir. Başkanlık bu raporları derhal bastırarak bütün Temsilciler Meclisi üyelerine dağıtır. Komisyonların bir teklifi varsa derhal gündeme alır.»

Üçüncü teklifim ise şöyledir :

«Anayasa ve Seçim Kanunu komisyonlarının çalışmaları tam olarak zaptolunur ve ses alma aleti ile de tesbit edilebilirden sonra, işbu zabıtlar Temsilciler Meclisi üyelerine müzakereleri takibetmelerini sağlayacak zaman zarfında dağıtılır.»

Sabırlarınızı rica edebilirsem bu hususlar üzerinde izahat vereyim (Lüzum yok sesleri, hafif gürlütüler)

BAŞKAN — Konuşmanız tamamdır efendim.

Şimdi takrirler var, onları okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

İçtüzük tasarısının 18 nci maddesinin şu şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Ergüvenç Alâettin

MADDE 18. —Anayasa ve Seçim Kanunu komisyonlarının görüşmeleri tam olarak zaptolunur ve ses alma aleti ile de tesbit edilir.

Yüksek Başkanlığa

Madde 18 e aşağıdaki hususun ilâvesini arz ve teklif ederim.

«Anayasa ve Seçim komisyonları kuruluşlarından başlayarak 15 gün içinde bir çalışma programı ve termin plânı hazırlar ve Temsilciler Meclisine arz ederler.»

Feyyaz Köksal

Yüksek Başkanlığa

Madde 18 e aşağıdaki hususun ilâvesini arz ve teklif ederim.

«Anayasa ve Seçim Kanunu komisyonları, her hafta sonunda çalışmalarının gidiş ve sonuçlarını, varsa çalışmalarını hızlandıracak tekliflerini, Temsilciler Meclisi Başkanlığına birer raporla bildirirler. Başkanlık bu raporları derhal bastırarak bütün Temsilciler Meclisi üyelerine dağıtır; komisyonların bir teklifi varsa derhal gündeme alır.»

Feyyaz Köksal

Yüksek Başkanlığa

«Anayasa ve Seçim Kanunu komisyonlarının görüşmeleri tam olarak zaptolunur ve ses alma aleti ile de tesbit edilebilirler.

İşbu zabıtlar Temsilciler Meclisi üyelerine müzakereleri takibetmelerini sağlayacak zaman zarfında dağıtılır.»

Şöklinde 18 nci maddeye yukardaki ikinci bendin ilâvesini arz ve teklif ederim.

Feyyaz Köksal

BAŞKAN — Komisyonun bir görüşü var mı efendim?

YETKİN NÜVİT — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun:

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Efendim, Feyyaz Köksal'ın birinci teklifi bir kanun hükmüdür. Bu tasarıya eklenmesine lüzum yoktur.

157 sayılı Kanununun 30 ncu maddesinde bu husus vardır. «Anayasa ile Seçim Kanununun gecikmeden görüşülmesini ve kabulünü sağlayacak çalışma esasları ile usullerini derhal karar bağlarlar.»

Yani, arkadaşımızın tüzükte yer almasını istediği hususlar kanunda vardır. Sarih olarak hükme bağlanmıştır. Komisyonumuz buraya tekrar koymaya lüzum hissetmemiştir. «sonra

her hafta sonunda rapor veriyorlar.» Bu d Kurusu Meclis İktüzüğünde yer almış bir ke fiyettir.

Temsilciler Meclisi üyelerine bu zabıtları tevzi keyfiyeti Riyasetin imkânlarıyla mukayyet bulunmaktadır. Bu, Riyasetin takdir edeceği bir husustur. Bunun için buna da lüzum görmüyoruz.

Komisyon olarak; bu bakımlardan iltihak etmediğimizi arz ederim.

BAŞKAN — Şimdi tavrileri tekrar okutup reylerinize arz edeceğim.

(Alâetm Ergöneng'in tavriri tavrır okundu.)

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Feyyaz Köksal'ın ilk tavriri tavrır okundu.)

BAŞKAN — Bu tavririn nazarı dikkate alınmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Feyyaz Köksal'ın ikinci tavriri tavrır okundu.)

BAŞKAN — Reyinize arz ediyorum. Kabul edemeyenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Feyyaz Köksal'ın üçüncü tavriri tavrır okundu.)

BAŞKAN — Okunan tavriri reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi aynen reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 19. — Komisyon gündemleri, komisyon başkanlarıca hazırlanır ve bir gün önce bütün bakanlıklara gönderilir ve üyelere ilân olunur. Bununla beraber ivedi bir iş çıkarsa Meclis veya komisyon başkanı özel yollarla da komisyonu toplayabilir.

BAŞKAN — Erkut Halil Sezai.

ERKUT HALİL SEZAI — Efendim, komisyon bu maddede bir değişiklik yapmak istemiştir. Gündemin üyelere ve Bakanlıklara ilân olunur şeklini Bakanlıklara gönderilir diye tadil etmiştir. Temsilciler Meclisinde görüşülen bir konunun Bakanlıklar tarafından bilmesi ve alâkalı bir mevzu üzerine yetkili elemanlar gönderilmesi bakımından doğru gibi ge-

er ise de, komisyonun konuştuğu bir mevzuu, gündemindeki konu ilgili olmıyan bütün bakanlıklara gönderilir gibi bir külfet.ın buraya konması, tatbıkatta zorluklar yaratabilir kanaatindeyim. Sonra faydası da yoktur.

Meselâ Tarım Komisyonu bir gündem tanzim etti. Tarıma ait bir mesele görüşülecek. Bunun ilgili Bakanlıklara gönderilmesi doğudur. Ancak, bütün bakanlıklara gönderilmesi bir külfettir. Lüzumu da yoktur. Eski Meclis İktüzüğünde mebuslara ve bakanlara ilân edilir, diye geçmiştir.

Tasarının ilk metninde de «..bakanlara ve üyelere ilân olunur.» deniyor. Sayın komisyon, «Bakanlıklara gönderilir ve üyelere ilân edilir.» demiş. Her halde benim bilmediğim bir esbabı mucibeleri var. Bakanlıkların yakın ilgilerini celbetmeyi düşünmüş olacaklar. Komisyonun gündemine alınan bir kanun tasarısının 15 - 20 Bakanlığa gönderilmesi cidden bir külfettir. Sayın komisyonun düşündüğü bir mâkûl sebep varsa, izah etmelerini rica ederiz.

Benim kanaatime göre, tatbıkatta bunun, güçlük yaratmaktan başka bir ameli faydası olmayacaktır. İlk tasarıdaki metnin kabul edilmesini rica ediyorum.

YÜCEBİLGİN YUSUF ZİYA — Efendim; şimdi 19 ncu maddeye dikkat edersek, bu maddenin iki cümleden ibaret olduğu görülür. Birinci cümle gündemden bahsediyor. İkinci cümle ise; acele hallerde komisyon toplanabilir, diyor. Bu iki cümleyi hep birden okursak bunların arasında bir irtibat yok gibi bir netice çıkıyor. Onun için ben şunu teklif ediyorum; «Komisyon gündemleri, komisyon başkanlarıca hazırlanır ve» den sonra «toplantıdan» kelimesini ilâve edersek iki cümle arasındaki irtibat sağlanmış olur zannedirim. Bu itibarla maddeye bu ilâvenin yapılmasını teklif ediyorum.

BAŞKAN — Komisyon söz alacak mı efendim?

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Evet efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Muhterem arkadaşlar, Sayın Sezai Erkut arkadaşımızın bahsettikleri konu, eski İktüzükte böyle idi : (Ruznameler encümenler tarafından tanzim ve bir gün evvel bütün vekillere ilân olunur...

Sayın Erkut arkadaşımız bu hükmü belirtmek istiyorlar tahmin ediyorum. Her ne suretle olursa olsun, vekillerin haberdar olması yalnız bir vekilin değil bütün vekillerin haberdar olması babındadır. Çok zamanlar ilgili vekil haberdar oluyordu. Bu hususun daha tatmin edici bir hale gelmesi için düşündük ve şu şekli koyduk, esasen bu arz edeceğim husus da daha cazip geldi. Meclis üyelerinin haberdar olması bakımından vestiyerdeki kutulara atılmak suretiyle veya ilân tahtasına yazılmak suretiyle yapılır ve vekillere de haber verilir şeklindedir. Yani bütün vekillerin komisyonun çalışmalarından haberdar olması keyfiyettir. Bu da Temsilciler Meclisi üyelerine ilân etmek suretiyle ve bakanlıklara da gündemin gönderilmesi suretiyle duyurulacaktır. Bunun bir mahzuru yoktur. Endişe edecek bir güçlük de doğurmayacaktır. Sekreter kendi kendisine bu muameleyi yapacaktır. Kâtiplerin bunu bir usul haline getirmelerinde bir mahzur görmemekteyiz. Bilhassa faydalı olacağına mütefikiz.

Yusuf Ziya Yücebilgin'in irtibat kurma yolundaki teklifine gelince : Hakikaten komisyon gündemini hazırladıktan sonra, toplantı gününden bir gün evvel üyelere ilân edilir, bakanlıklara gönderilir, şeklinde olursa, maddeye vüruh verilmiş olur. Eğer bu «toplantı» kelimesini ilâve etmek istiyorlarsa, yazılı bir teklif yaparlar biz de düzeltme yoluna gideriz. Bu düşünülebilir.

BAŞKAN — Yazılı teklif verilmemiştir. O itibarla, maddeyi olduğu gibi oyunza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 20. — Komisyonlar, her türlü tatil günlerinde de çalışmaya karar verebilirler.

BAŞKAN — Söz isteyen yok. Maddeyi oyunza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 21. — Komisyon toplantılarına özürsüz veya izinsiz olarak aralıksız üç gün katılmayanlarla bu suretle devamsızlıkları bir ay içinde beş günü geçenler, komisyonlardan çekilmiş sayılır ve yerlerine yenilerinin seçilmesi için durum derhal Temsilciler Meclisi Başkanlığına bildirilir.

BAŞKAN — Söz isteyen? Yok. Maddeyi oyunza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler. Kabul edilmiştir.

MADDE 22. — Bir komisyonda söz kesilir, kişi özelliği ile uğraşılır ve düzenliği bozacak hareketlerde bulunulursa komisyon başkanı, ilkinde uyarır,, devamı halinde üyeyi, komisyon kararı ile oturumu terke davet eder. Üye karara uymazsa oturama ara verir ve karar yerine getirilir.

Her iki halde de durum Meclis Başkanlığına bildirilir. Meclis Başkanlığına şikâyet olunan üyeye uyarma cezası verilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen var mı?

GÜLEY FERDA -- Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz.

GÜLEY FERDA — Muhterem arkadaşlar: Yüksek Heyetinizin çalışmalarını düzenleyecek olan İçtüzüğün demokratik parlamento temüllerine uygun olması icabedeceği açık bir hakikattir. Bir metne bir mehaza ihtiyaç olduğu takdirde 2 Mayıs 1927 tarihli yani 1957 tadiline kadar 30 sene tatbik edilmiş bulunan İçtüzük mehaz olarak kullanılabilir. Çünkü bu içtüzük demokratik hakları koruyucu, iyi niyetli bir anlayışla tedvin edilmiştir. Komisyondaki muhterem arkadaşlarımız da bu bugün müzakeresini yaptığımız içtüzüğü, eski içtüzüğün, 1957 seçimlerinden evvelki mer'i olan içtüzüğün espirisine uygun şekilde hazırlamışlardır. O derecede ki; maddelerin kelimelerini yenileştirmekten başka hemen hemen de, başka bir davranış hâkim olmamıştır. Yalnız bu 22 nci maddede 1957 seçimlerinden sonra o günkü iktidarın kötü niyetle, muhalefetleri çalıştırmamak kastine makrun olarak çıkardığı madde aynen yer almıştır. Bu maddenin ve bu maddeyi ihtiva eden o tadilatın antidemokratik olduğu, haklarımızı kıstığı, o günkü muhalefet tarafından o günkü iktidara duyurulmuştur. Bu yüzden Parlamento kürsüsünde çetin mücadeleler yapılmıştır. Binaenaleyh sâkıt iktidarın kötü niyetle getirdiği bu hükme, diğer maddelerde olduğu gibi, bu maddede de muhterem arkadaşlarımızın iltifat etmemeleri lâzımgelirdi. Her halde bir zühul eseri olarak buraya girmiş olsa gerektir. Yüksek müsaadeleriyle 22 nci maddeyi aynen okuyorum: «Bir

komisyonda söz kesilir, kişi özelliği ile uğraşılır ve düzenliği bozacak hareketlerde bulunursa komisyon başkanı, ilkinde uyarır, devamı halinde üyeyi, komisyon kararıyla oturumu terke dâvet eder. Üye karara uymazsa oturuma ara verir ve karar yerine getirilir.

Her iki halde de durum Meclis Başkanlığına bildirilir. Meclis Başkanlığınca şikâyet olunan üyeye uyarma cezası verilir.»

Şimdi arkadaşlar, 1957 seçimlerinden sonra o günkü iktidar tarafından tadil edilmiş olan içtüzüğü yüksek ıttılanıza arz edeceğim. 1959 basımlı içtüzüğün 46 ncı maddesi: «Bir mebus encümünde söz keser veya şahsiyatla uğraşır veya sükûneti bozacak hareketlerde bulunursa Encümen Reisi ilkinde ikaz ve devamı halinde mebusu encümenin o celsesine münhasır olmak üzere ve encümenkararıyla celseyi terke dâvet eder.

Mebus karara uymazsa celse tâlik ve karar infaz olunur. Her iki halde de keyfiyet Meclis Reisliğine bildirilir. Meclis Reisi şikâyet olunan mebusa ihtar cezası verebilir.» Halbuki 2 Mayıs 1927 tarihli yani otuz sene Türkiye Büyük Millet Meclisinin iç çalışmalarını düzenlemiş olan içtüzük, bakınız bu maddesinde tadilden evvel nasıldı?

«Bir encümünde söz kesilir, şahsiyatla uğraşılır, ve intizamı bozacak nümayişlerde bulunursa encümen reisi icabında celseyi tatil eder. ve keyfiyeti Meclis Riyasetine bildirir.»

Yani encümünde söz kesilir, şahsiyatla uğraşılır ve intizamı bozucu nümayişlerde bulunursa encümen reisi icabında celseyi tatil eder. Ve keyfiyeti Meclis Riyasetine bildirir. Meclis reisi bu gibi intizam bozucu hallerde ihtar cezası verir. Muhterem arkadaşlarım; aradaki büyük fark Yüksek Heyetinize hemen fark edilmiştir. sâkit iktidar bu maddeyi kötü niyetle değiştirmiştir; komisyonlarda muhalefet mensuplarının eşit haklarla konuşmasına mâni olmak, muhalefeti tazyik etmek için beğenmediği hususlarda fikirlerini söyleyen muhalefet mensuplarını şahsiyat yapıyorsun diye itham ederek onları polisle, memurlarla komisyonlardan fırlatıp dışarı atmak için getirmiştir. Bir mebusu, bir temsilciyi komisyonla şahsiyat yapıyorsun gibi kötü bir hareketle itham etmek elbette mümkündür. Fakat onu zor kullanarak karga tulumba dışarı atmak her halde

iyi, medeni, demokratik bir şey olmasa gerektir. Vazın kanunun, bu gibi haller için tedvin ettiği maddede böyle çok uzak ihtimalleri bilil-tizam açık bırakması icabeder. «Üyelerin kararına müracaat edilir, oturuma ara verilir ve karar yerine getirilir.» Sâkit iktidar bunu koydu. «Eğer fikrinizde ısrar ederseniz, benim fikrimi tasvibetmek istemezseniz, içeriye polisleri doldurur, sizi sürükleterek dışarıya çıkarırım, demek istedi. Ve maalesef bu isteği üstümüzde tatbik edilmiştir. Bu çileler çekilmiştir.

Şimdi Yüksek Komisyonun kıymetli âzaları, bu maddeyi aynen Temsilciler Meclisinin, İkinci Cumhuriyeti hazırlamak, demokratik hakları ve haysiyetleri 27 Mayıs İnkılabının temiz zeminin üstünde bina etmekle vazifeli Yüksek Heyetinizin çalışmalarını düzenliyecek olan İçtüzüğe bu hükmü ayrıca koymak istiyor. Bunun kabul buyrulmıyacağına inanıyorum. Kabul edemezsiniz elbette, bu mümkün değildir.

Çünkü, bu antidemokratik bir hükümdür. Gerçek demokrasiyi kurmakla görevli bir teşekkül, kendisini idare edecek bir içtüzüğe, demokrasi ölçülerine uymıyacak bir hükmün konulmasına elbette razı olamaz.

Bir takrir veriyorum. Bu takdirimde 22 ncı maddenin metinden çıkarılarak 2 Mayıs 1927 tarihli Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 46 ncı maddesiyle yetinilmesini ve eğer bu hususun mutlaka Temsilciler Meclisi İçtüzüğünde yer almasında fayda mülâhaza edilecekse bu maddenin son fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

«Üye bu karara uymak zorundadır.»

Zorundadır deriz. Müeyyidi si yok. Çıkmazsa?... Bu açık değil mi?... Evet açıktır. Bırakın açık kalsın. Bu büyük Heyete kelimesi kelimesine kapıları kapatmak zaten şart değildir, lüzumlu değildir. Bırakın açık kalsın. Çünkü bu mahiyetteki bir açıklıkta terbiye edici bir kapalılık vardır. Fakat en kaba ihtimalleri nazara alan bu cins bir kapalılıkta terbiye etmeyici, kötüye istidat kazandırıcı bir vahim açıklık vardır. Eski Maliye Vekili merhum Cavit Bey «Bütçe açıklarının bir fazileti terbiyetkârisi vardır.» demişti. Böyle açıkların da bir heyeti içtimaiyeyi veya siyasiyeyi terbiye edici bir fazileti terbiyetkârisi olduğuna inanıyorum.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Selek Hülûsi.

SELEK HULÜSİ — Efendim, bendeniz de 22 nei maddenin son fıkrasına dokunacağım. Fıkra şöyledir. (Her iki halde de durum Meclis Başkanlığına bildirilir. Meclis Başkanlığına şikâyet olunan üyeye uyarma cezası verilir.) Yani bu Meclis Başkanının uyarma cezasını gösteren bir fıkradır. Bu fıkra geçince Temsilciler Meclisi Başkanının bu hususu tezekkür etmesi, mülâhaza etmesi gibi bir husus akla gelebilir. Başkanlık Divanının takibata mâruz tutması ayrıdır. Komisyon Başkanının muamele yapması ayrıdır. Komisyon Başkanının bir muamele yapması doğru olmayabilir. Her iki halde de Meclis Başkanlığına bildirilmesi doğru olacaktır. Meclis Başkanlığına şikâyet esastır. Meclis Başkanlığı gerekli işlemi yapar diyelim. Bu daha doğru olur.

Komisyon Başkanına bırakılması doğru değildir. İcrai vaziyete girmemelidir.

BAŞKAN — Başka söz istiyen olmadığına göre, buyurun Komisyon Sözcüsü, Nüvit Yetkin.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Muhterem arkadaşlarım; konuşan kıymetli arkadaşlarımızın noktai nazarlarına sırasıyla cevap arz edeceğim.

Ferda Güley arkadaşım tezini mutlaka Yüksek Heyetinize kabul ettirmek için hislere hitabeden konuşmalarına bir komisyon sözcüsü olarak aynı eda ile cevap vermeme imkân yoktur. Sadece kendilerinin şu tüzük tasarısını proje olarak hazırlamış olan şu muhterem arkadaşlarımızı ve sizlere niyabeten gelmiş olan komisyon üyelerini anti demokratik bir zihniyetin mürevvici olarak göstermiş olmasına sadece eseflerimizi bildirir ve bunu şiddetle reddederiz. Yüksek Meclisiniz bir nizam vaz'etmektedir. Bu nizamı vaz'ederken en doğruyu en isabetliyi elbette ki, arıyacaktır. O nereden gelmiş olursa olsun, ondan faydalanılacaktır. Bu itibarla 1927 senesinden beri tecrübe edile edile, pişirilmiş, olgun bir hale gelmiş bir hususu me haz olarak aldık. Yani Türkiye Cumhuriyeti eski tüzüğünü me haz olarak tuttuk. Tetkikinize sunulmuş olan bu İttüyük projesi arkadaşlarımız tarafından bir tasarı olarak hazırlanmıştır. Yargıtay, Danıştay ve üniversite mensubu arkadaşlarımızın da fikirlerinden istifade edilmiş

ve bu tüzük tasarı bu hale getirilmiştir. Temsilciler Meclisinin ana hedefi, Kurucu Meclis Anayasasında belirtildiği veçhile, Anayasa ve Seçim Kanununu hazırlamaktır. Bu arada yasama yetkisi bakımından Meclisin muattal kalmaması için, bu şekilde tüzük hazırlanmıştır.

Şimdi, yasama yetkisini kullanmakta olan bir Meclis, yeni gelecek Meclis, kendisi için, yeni baştan bir özel tüzük hazırlamayı düşünebilir. Biz zaten tasvibinize sunduğumuz usulleri eski tüzükten almakta kendimizi haklı gördük, buna göre maddeleri tesbit ettik.

Şimdi, Ferda Güley arkadaşımızın endişelerine geliyorum. Antidemokratik, dediler. Bendem, 1950 yılından evvelki İttüyükten bir maddede arz edeceğim. Zannediyorum arkadaşımız buna böyle bir ithamda bulunamaz. 1949 yılında Mecliste uygulanan İttüyükün 46 nei maddesini huzurunuzda okuyorum :

«Madde 46. — Bir komisyonda söz kesilir, kişi özlüğü ile uğraşılır, ve düzenliği bozacak hareketlerde bulunulursa, Komisyon Başkanı gerektiğinde oturuma ara verir ve meseleyi Meclis Başkanına bildirir.»

Bu hususu Meclis Başkanına bırakıyor. Meclis Başkanı düzeni bozan üyeye gerekli uyarmayı yapıyor. Bu hükme göre Meclis Başkanı şikâyet olunan üyeye gerekli cezayı verir. Şimdi şu halde, mevzuubahsolan bir komisvonda selâmetle bir meselenin müzakeresidir. Müzakereyi, şahsiyatla uğraşmak suretiyle müzakereyi iğlâk eder vaziyet alan bir kimseye değil, hiçbir vatanđaşa bir müeyyideyi yakıştıramam. Burada komisyon başkanı keyfiyeti Meclis Başkanına şikâyet eder. Meclis Başkanı da ikaz eder, ihtar verir, diyor.

Şimdi yeni gelen hüküm, her nereden gelirse gelsin, bakın nasıl gelmiş. Bir komisvonda söz kesilir; şahsiyatla uğraşılır, kişi özelliğiyle uğraşılırsa, komisyon başkanı derhal bu son müeyyideye başvuruyor. İlkinde ikaz eder. Ondan sonra devam ederse üyeyi karar almak suretiyle çıkartır. Tek başına keyfi bir muamele ile değil, komisyondan karar almak suretiyle, o oturumda selâmeti temin etmek bakımından o oturumu terke davet eder. Buna rağmen direnirse, onun şirretliğine ittibâ etmesi mi, yoksa tedbir alması mı hususları üzerinde durmasını ve arkadaşımızın bu yoldan hareket etmesini beklerdim. 1927 senesinden beri mer'i olan İttüyük hükümle-

rine riayet etmek ve tüzük hükmünü yerine getirmek için kullanılacak zabıtanın bahsettiler. Böyle bir şeye imkân yok. Madde sadece komisyona yetki veriyor. Komisyon Başkanına yetki verilmiyor, karar verme yetkisi komisyonundur.

Komisyonun kararına üye uymazsa, oturuma ara verir ve karar yerine getirilir.

Muhterem arkadaşlarım, İçtüzük huzurunuzda geldi. Koymuş olduğu inzıbatı tedbirlerin uygulanmasını Meclis Başkanlığının idaresine tevdi etmiştir. İdare bu vazifeyi yapacaktır.

Komisyonun kararına bırakılmasına rağmen Ferda Güley arkadaşımız bunu antidemokratik buluyorlar. Böyle antidemokratik bir karar alacak üye Kurucu Meclisinizin teşkil edeceği komisyonda bulunmayacaktır. Müzakerelerin selâmeti bakımından böyle bir karar alınırca, bunun yerine getirilmesi keyfiyeti Yüksek Meclisinize niyabeten bir mevzuu incelemekte olan komisyonun selâmetle vazife görmesinin icabıdır. Ve bu yerine getirilmelidir. Zannediyorum ki; sizin de noktai nazarınız bizimle beraberdir.

Hâdisе bundan ibarettir. Binaenaleyh eski tüzük, yeni tüzük demokratik veya antidemokratik, 1957 den sonra getirilen İçtüzük Meclis müzakerelerini akim bırakmak için getirilmiştir gibi sözlere cevabımız şudur; ama onun içinde bilfarz bir bataklıkta gül gibi faydalı bir cümle bulunmuş ise, bundan istifade etmeyi biz Ferda Güley arkadaşımız gibi, pek kaçınılacak bir husus telâkki etmiyoruz. Getirdiğimiz hükmü antidemokratik diye değil, bilâkis Temsilciler Meclisinin selâmetle çalışmasının icabettirdiği pek demokratik bir tedbir olarak getirmiş bulunuyoruz.

Affedersiniz, öbürüne cevap arz edemedim.

Sayın Hulusi Selekler arkadaşımızın bahis buydukları husus Meclis Reisinin ihtar cezası vermesi hususudur. Biz komisyonun vereceği uyarma cezası ile Meclis Reisinin vereceği ihtar cezasını aynı saymadık. Bunların akibetleri başkadır. Asıl mesnedimiz olan 157 sayılı Kanunda, boşluklar bulunduğu halde eski Meclis İçtüzüğünün tatbik edileceği derpiş edilmiştir. Komisyonun verdiği uyarma cezası sadece bir ikazdır. Meclis Reisinin vereceği ise, âkîbeti bakımından cezai mahiyette olan bir ihtardır. İkisi aynı şey değildir.

Bu arada Ferda Güley arkadaşımızın bir noktai nazarına daha cevap arz etmek isterim. Karara uymak zorundadır, ille iktifa edelim diyorlar.

Yüksek Meclisiniz nizam koymaktadır. Kanun vâzıdır. Nizam koyarken hukukun en esaslı unsur ve kaidelerini koymak lâzımdır. Vazifenin mecburiyeti yanında, bunun ifasının da beraber olması lâzımdır. Buna rağmen uymazsa bizim koyduğumuz şekil yok olmaktadır, bu müeyyidesizdir. Bu izahatımla Selek arkadaşımı da tatmin ettiğimi zannediyorum. Eğer tatmin edilmemişse vuzuha kavuşturucu bir teklif getirdikleri takdirde bunun üzerinde de ayrıca mâruzatta bulunacağım.

BAŞKAN — Ferda Güley.

GÜLEY FERDA — Muhterem arkadaşlarım, bendeniz biraz evvel huzurunuzda konuşurken kıymetli komisyon mensubu arkadaşlarımızın yeni tüzüğü, eski tüzüğü göz önünde bulundurarak hazırladıklarını, maddeleri sadece kelimeleri değiştirmek suretiyle önümüze getirdiklerini, fakat bu maddede zuhule düştüklerini ifade ettim. Böyle bir ifadenin, komisyon sözcüsü arkadaşım Sayın Nüvit Yetkin'in bana teessüf etmesine, vesile teşkil edeceğini, kendilerini anti - demokratik bir zihniyetle mâlûl ve böyle bir zihniyete mâtuf bir madde getirdikleri gibi bir ithamda bulunduğum mânasına gelebileceğini zannetmiyorum. Bunu Yüksek Meclisinizi işhadederek arz ediyorum.

Bu arada, bir hususa da temas edeceğim : Ben, reylerinizi mutlaka kendi görüşüme çekmek için tesir altında bırakıcı hususi bir eda ile de konuşmadım. Bundan sonraki bütün oturumlarda, bazan bu kürsüden işiteceğiniz vehile, kendi umumi ve bana aidolan edamla huzurunuzda çıktım, kendi edamla konuştum. Bundan sonra da böyle konuşacağım. Halbuki kendileri, Yüksek Huzurunuzda getirilen tasarı şu kadar değerdedir der gibi dediler ki, «Bu tasarımı hazırlayanlar; Sayıştaydan, Danıştaydan, üniversiteden gelmiş mümtaz kimselerdir.» Bu tasarımı hazırlayan arkadaşların kıymetli, yetkili kimseler olduğunu biz de biliyoruz. Fakat bir komisyon görüşünü müdafaa etmek için bu komisyonun ne kadar değerli âzalardan teşekkül ettiğini Genel Kurula ifade etmeleri, bana atfettikleri tesir altında tutmanın daha vâzih bir misalini teşkil eder. Biz bu arkadaşları, bu ön tasarımı hazırlamak için değerliliklerinden dolayı seçtik. Bu değerleri yeniden tadâdetmek lüzumlu değildir. Bir Umumi Heyeti kendi içinden çıkardığı her hangi bir komisyondan daha değerli kabul etmek lâzımdır.

Şimdi meseleye gelelim. 1949 tadilini okudular. 1949 tadilinde terke davet edilir ve, üye buna uymazsa celse kararlar tatil edilir ve bu karar infaz ettirilir gibi haşin bir fıkra var mıdır? 1949 dan evvelki iyi niyetli iktidar, tam 30 yıl böyle bir şey düşünmemiş, anlatmak istediğim bundan ibarettir.

Benim tavrım iki paragraftan ibarettir. Birinci paragrafında bu maddenin tamamen kaldırılmasını istemekteyim. Bu maddeyi tamamen kaldırmak demek, demokratik hükümlerle tedvin edilmiş olan en eski tüzüğün bu maddeye karşılık 46 nci maddesinin işler hale gelmesini kabul etmek demektir. Yok eğer bu tüzükte de komisyon çalışmalarını inzibat altına alıcı fazla bir kayıt bulundurmakta Yüksek Heyetiniz bir fayda mülahaza edecekse o takdirde gönlüm razı olmayarak, tavrımın ikinci paragrafında, bu cümlemin altına «üye bu karara uymak zorundadır» demek suretiyle Heyetinizin verdiği kararın müeyyideye bağlanmasını da kabul etmiş oluyorum. Muhakkak olan bir şey varsa, hiçbir Batı demokrasisinde, ben gidip görmedim okuduğuma göre söylüyorum, böyle bir karar üye tarafından kabul edilmezse, celse tatil edildikten sonra bu karar infaz edilir, diye bir hüküm yoktur. Bu madde kabul edilirse, bakınız bir üyeye bir fiilinden dolayı kaç ceza veriliyor : Uyarma cezası, oturumu terk, celseyi tatil ve ondan sonra kararın infazı. Ayrıca Meclis Reisinin ihtar cezası... Bu cezalar basit bir boyacı sade bir vatandaş için düşünüyor. Memleketin belli bir gaye için gönderdiği her biri yüksek vâsıflarla mücehhez siz muhterem Meclis üyeleri için düşünüyor.

İkinci Cumhuriyeti kuracak Yüksek bir Meclisin kendisini düzenleyecek bir nizamnamede bu derece haşin ve demokrasiyle kabili telif olmayan bir maddeyi bulundurması doğru olmaz.

Sonra arkadaşım, diyorlar ki, bu hüküm komisyonlarda şirretlik yapanların mutavaatını temin için zaruridir. Ben ileriye muzaf olarak bu Yüksek Heyetin her hangi bir ferdinin, genel komisyon çalışmalarında ve gerekse Umumi Heyette, şirretlik halini tedai ettireci her hangi bir harekette bulunacağını tasavvur etmiyorum. B. kolay değildir. Komisyon sözcüsü, çok kıymetli mücadele arkadaşım rahatlıkla, maalesef bu şirret kelimesini kullanmıştır. Ben aynı rahatlıkla bu kelimeyi kullanamıyorum. Değil kullanma bir gölgesi hâfızama gelse iter, kovarım.

Şimdi buyurdular ki, bataklık gülü dahi olsa pekâlâ yüksek bir yerde yetişmiş güle ne muamele yapıyorsak bu bataklık gülüne de, gülse aynı muameleyi yapabiliriz. Bu kaba maddenin bir bataklık gülü olduğu muhakkaktır. Ama memleketimiz çok çökür bugün düzdedir, temizdir, arınmış bulunmaktadır. Ne bataklık, ne de Yasıada gülüne ihtiyaç vardır. Memleketimiz başka memleketlerde olduğu gibi iklimi itibariyle gül yetiştirmiyen bir memleket değildir. Temiz güllerimiz vardır, bunu koklayalım.

ADALET BAKANI TÜZEMEN EKREM — Efendim, söze başlamadan evvel, üzülerek söz aldığımı ifade etmek isterim.

Ferda Güley arkadaşımızın hassasiyetine ben de iştirak ederim. Nüvit Yetkin arkadaşımız ilk tüzük tasarısını hazırlayan arkadaşlara lüumundan fazla iltifat buyurdular. B.z tüzüğü hazırlarken asla demokratik esaslardan ayrılmadık. Yegâne endişemiz, önümüzde çok kısa bir zamanın oluşu ve Anayasa ile Seçim Kanunu gibi çok mühim mevzuların bulunuşu idi.

Münakaşalara sebeb olan 22 nci maddenin tatbik yeri bulacağını tahmin etmiyorum. Buradaki arkadaşlarımızın böyle bir şeye sebebiyet verebileceği düşüncesinden bile hepsini tenzih ederim. Bu tüzüğü hazırlarken içimizde Halk Partili ve Millet Partili arkadaşlar da vardı. İşlerimizi kolaylaştırdılar. Bize çok yardımları oldu. Çalışmalarından inşirah duydum. Burada da aynı durum olacağından eminim. Bu hüküm milyonda bir ihtimalle de olsa tatbik yeri bulmayacaktır. Göreceksiniz bu madde tatbik yeri bulmayacaktır. (Alkışlar)

Ben Ferda Beye hak veririm. (Alkışlar) Fakat şunu hatırlatmak isterim ki, bu hazırlanırken kötü niyetle değil, iyi niyetle konulmuştur. Eski iktidar devrinde kötü niyetle konulmuştur. Bize kendilerinin samimî olarak inanmalarını, bizim bunu aksine olarak iyi niyetle koyduğumuzu kabul etmelerini rica ederim. Anayasa ve Seçim Kanununun kısa bir zamanda tamamlanması lâzımdır. Bunu temin etmek için konulmuştur. Tekrar tekrar arz ediyorum. Bütün arkadaşları tenzih ederim. Şu maddeye çarpılacak arkadaş aklımdan, hayalimden dahi geçirmiyorum. Milyonda bir de ihtimal olsa şu maddenin burada kalkmasından bendeniz endişe duymamaktayım. Sonra cezayı doğrudan

doğruya komisyon başkanı tertibedecek değildir. Komisyon 20 kişi ile toplanıyorsa bunun 19 kişisi bu arkadaşım lüzumsuz yere müzakereyi ihlâl ediyor diye karar vermesi lâzımdır. Komisyon oturumu tatil ederse bu durumu Başkanlığa bildirecektir. Eski arkadaşlar pekâlâ bilirler. Ne kadar Meclisten çıkarılma kararı veriliyordu. Biz 10 Mart 1961 tarihine kadar Anayasa ve Seçim Kanununun, komisyonla müzakeresi bitirilerek, zamanında buraya getirilmesini teminen bu maddeyi koyduk. Komisyonunda bir arkadaşımızın başından böyle bir şey geçmiyecektir. Bu Mecliste bu olamaz. Buraya gelen arkadaşlar, buraya gelirken siyasi cübbelerimizi çıkardık dediler. Çok memnun oldum. (Alkışlar)) Siyasi cübbeler çıktıktan sonra burada bu madde tatbik yeri bulmayacaktır. (Alkışlar)

Bu madde samimî olarak konulmuştur. Komisyonla iştirak eden bir arkadaşım olmak itibarıyla, doğrudan doğruya değil, ama dolayısıyla antidemokratik bir hükmü koymuş gibi itham edilmek hakikaten beni üzmüştür. Maruzatım bu kadardır.

BAŞKAN — İiulüsi Selekler.

SELEKLER İIULÜSİ — Efendim, bendeniz kısa konuşacağım. Komisyon sözcüsü arkadaşım teklifimi yanlış anlamış olacaklar. Zira ben, komisyondaki uyarma cezası ile Meclis Başkanının vereceği uyarma cezasının ayrı veya aynı olduğu üzerinde durmuyorum. Yalnız maddenin son fıkrasında «uyarma cezası verir» diyor. Kim verir? Meclis Başkanı. Meclis Başkanı komisyonda değildir. İiâdiseyi bilmez. Tetkik de etmiyecek. Komisyonunda bulunan bir insana uyarma cezası verebilmesi için hiç olmazsa hâdiseyi tetkik etmesi lâzımdır.

Komisyondan gelmiş olan bir şey için, komisyon böyle dediği için uyarma cezası vermesi doğru bir şey değildir. Komisyonunda uygunsuz hareket diye tavsif edilen husus belki uygunsuz bir hareket değildir. Arzım ve teklifim bundan ibarettir.

BAŞKAN — Emin Soysal.

SOYSAL EMİN — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Adliye Vekilinin alkış toplayan tavsiyelerini dikkatle dinledim. Bendeniz çok dikkat etmeye çalıştım. Dikkatimin kifayeti nis-

petinde sözlerini hulâsa ettim. Bu madde tatbik edilmeyecek ve teminat veriyor. Sayın Adliye Vekili bir kere komisyon değildir. Tatbik edilmeyecek ne demek? Ayrıca böyle bir teminatı komisyon dahi verse kâfi değildir. Mademki tatbik edilmeyecek; haşiv ve yersizdir. Tatbik edilmeyecek bir maddenin burada ne işi var?

Diğer taraftan bataklıkta gül bitmez. Gül gülistanda biter. Bu husus bu işle meşgul olanlar için malûmdur. Bataklıkta gül çıkmaz. Biz bunu bataklıktan kurtarmak için buraya geldik. Tam manasiyle gülistan hale getirmek için burada toplandık. Bu maddenin buraya girişine ben hayret ettim.

Daha 1957 de bir rejimi baltalamak, Anayasa hükümlerini hiçe saymak, vatandaş hak ve hürriyetlerini kısmak, milletvekillerini susturmak, ağızlarına kilit vurmak için yaptıkları İçtüzükten böyle bir maddeyi alıp Kurucu Meclise getirmek benim içimi ürpertti. Geçmiş devrin insanları da hep böyle bir mantalite ile bu yola saptılar ve memleketi bugünkü duruma soktular. Onun için Yüksek Meclisinizden rica edeceğim, bu maddenin buradan çıkması, geleceğin hürriyet havası bakımından, zaruridir. Böyle bir maddenin bizim Tüzüğümüzde yeri yoktur. Buraya gelen arkadaşların yüksek seviyeleri malûm, ne için geldiklerini bildikleri de teker teker konuşmalarımızdan ve muhterem simalarına baktığımızda anlaşılıyor.

Şunun için gelmişiz ki, yeniden İkinci Cumhuriyeti parti farkı gözetmeden iyi düşüncelerle, iyi zihniyetle kurmak amacı ile, burada bu milletin bir an evvel refaha kavuşturulması, güzel ve doğru fikirler serdetmek suretiyle, yeni seçimle geleceklere iktidarı devretmek için buraya toplanıldığını kabul ederek, bu maddenin burada haşiv olduğunu kabul etmek suretiyle söküp atmak yerinde olur. Bu maddenin ıstırabını çeken bir arkadaşımızın buraya çıkıp bu maddenin müdafasını yapmasını da ayrıca haşiv telâkki ederim.

BAŞKAN — Seyfi Öztürk.

ÖZTÜRK SEYFİ — Muhterem arkadaşlarım, izin verirseniz fikirlerimi arz edeyim. Ferda Güley ve Emin Soysal arkadaşlarımla noktaî nazarlarına aynen iştirak ediyorum. Buna ilâveten Tüzüğün bu hükmü kanun yapma

teknîği bakımından da uygun değildir. Tedbir tedbirdir, ama ceza hükmü bizatihi mevcuttur. Burada dikkat buyurulursa evvelâ uyarma cezasından bahsediliyor. Ondan sonra Başkanın uyarması var. Bu bir ihtar mahiyetindedir. Oturumu terke davet ediyor. Nihayet bir milletvekilini polis mârifetiyle, idare memuru marifetiyle kolundan tutup dışarı çıkarmak gibi bizatihi ceza mahiyetinde bir hükmü de ihtiva ediyor. Yani bir fiilden dolayı bir şahsa üç ceza veriliyor. Adı tedbirdir ama, mahiyeti cezadır. Bunun dışında bir de Başkana havale ediliyor. Başkan, meseleyi tetkik etme yetkisini haiz olmadan ceza veriyor. Komisyon Başkanı yazacak, Meclis Başkanı hâdise böyle midir, değil midir diye tetkik etmeden ceza verecek. Hükmü infaz edecek. Böylece hukuk tekniğine aykırı olarak, böyle bir ceza hükmü Tüzüğe girmiş oluyor. Bendeniz bu hükmü bu sebeplerden dolayı haklı görmüyorum. Komisyon lütfen geri alsın ve daha demokratik bir madde getirsin.

Sayın Adliye Vekilinin, bu madde tatbik edilmeyecektir, demesi de hukuki bakımdan bir mâna ifade etmez.

İkinci Cumhuriyetin temelini atacak olan bir Meclisin bu tarz teamüllere yol açması doğru değildir. Bundan sonra gelecek meclisler bu teamüllere göre hareket edeceklerdir. Demokratik nizam iyi teamüller üzerine müesses olmalıdır. Mâruzatım bu kadardır. (Alkışlar)

KOMİSYON BAŞKANI GİRİTLİ İSMET — Muhterem arkadaşlarım, mümkün olduğu kadar kısa konuşacağım. Evvelâ şu hususu arz etmek isterim. Biz bu maddeyi buraya koyarken, bu maddede bir antidemokratiklik görmedik ve görmediğimiz için de buraya bu şekilde getirdik. Bu maddeyi buraya koymaktaki maksadımız şu idi : Hakikaten Meclisimiz çok kısa bir zamanda çok mühim ve büyük işler başarmak zorundadır. Komisyonların çalışma imkânları, zaman itibariyle daralmış bulunmaktadır. İctüzüğün 25 nci maddesindeki, komisyona gelen tasarıların 45 gün içinde neticelendirileceği hakkındaki hükmü 30 güne indirmiş bulunuyoruz. Zamanı kurtarmak bakımından bu şekilde toplantıyı ihlâl eden bir üyenin mevcudiyeti karşısında başkanın uyarma ve celseyi tatil etme hususunun, zamanın kaybolmaması bakımından isabetli olduğuna inandık. İkinci: 1949 tüzüğünde başkan celseyi tatil etme

salâhiyetine sahiptir. Burada komisyon kararı ile böyle bir tatil kararı verilebiliyor. Burada bu bakımdan bir teminat vardır. Bizim maksadımız, Temsilciler Meclisinin müstacel durumunu ve vazifesini göz önünde tutarak, zaman kazanmak bakımından bu maddeyi sevk ettik.

Hulûsi Selekler arkadaşımızın kanaatine gelince; bu hususta Komisyon kendisine hak verir. Filhakika 22 nci maddenin son fıkrasında ceza vermek salâhiyetini Başkanlığa tanıyan komisyonumuz, buradaki «verir» ibaresi yerine, arkadaşımızın «verilebilir» şeklindeki tadil teklifini desteklemektedir.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere tavrırleri var okuyoruz efendim:

Yüce Başkanlığa

22 nci madde üzerinde konuşma yeterliği arz ve teklif ederim.

Vahit Turhan

Yüksek Başkanlığa

22 nci madde üzerindeki görüşmelerin yeterliğini arz ve teklif ederiz.

Hakkı Kâmil Beşe

Selçuk Çakıroğlu

C. R. Eyüboğlu

Celâl Sungur

Sayın Başkanlığa

22 nci maddenin müzakeresinde vuzuha varılmıştır. Kifayeti müzakereyi arz ve teklif ederim.

Fehmi Alpaslan

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

22 nci madde ile ilgili mevzu anlaşılmıştır. Müzakerenin kâfi görülmesini ve maddenin oya konulmasını arz ederiz.

İlhan Esen

Galip, Zaimoğlu

BAŞKAN — Kifayeti oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Şimdi bu madde hakkında verilmiş olan tavrırleri var. Yüksek Heyetinize arz ediyorum.

Yüksek Başkanlığa

A) 22 nci maddenin metinden çıkarılarak 2 Mayıs 1927 tarihli T. B. M. Meclisi İctüzüğünün 46 nci maddesiyle yetinilmesini,

B) Eğer bu hususun mutlaka Temsilciler Meclisi İctüzüğünde yer almasında fayda mülâhaza edilecekse bu maddenin son cümlesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Ferda Güley

« . . . Üye bu karara uymak zorundadır. »

Sayın Başkanlığa

22 nci maddenin son fıkrasının son cümlesi kaldırılarak yerine «Meclis Başkanlığına şikâyet olunan hakkında gerekli disiplin takibi yapılır.» cümlesinin konulmasını teklif ederim.

Hulûsi Selek

BAŞKAN — Şimdi bu takrirleri bir kere daha okuyarak reylerinize arz edeceğim. (Birinci takrir ayrı ayrı hususları ihtiva ediyor, sesleri)

Birinci takririn, birinci paragrafını okuyoruz.

(Güley Ferda'nın önergesinin (A) paragrafı tekrar okundu.)

BAŞKAN — Encümen iştirak ediyor mu?

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — iştirak etmiyoruz.

BAŞKAN — Okunan bu kısmı oylarınıza arz ediyorum. Teklifin dikkate alınmasını kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiş ve teklif madde ile birlikte komisyona verilmiştir.

Takririn 2 nei kısmını okumaya lüzum yok. Maddelere devam ediyoruz :

MADDE 23. — Komisyonlar, üye tam sayısının en az yarısından bir fazlasıyla toplanır ve toplantıya katılanların salt çokluğu ile karar verir.

BAŞKAN — Madde hakkında bir takrir var okuyoruz :

Yüksek Başkanlığa

Daha önce Meclisin kabul buyurduğu 23 nü maddede doğru şekliyle kullanılan «üye tam sayısı» terimi, şimdi görüştüğümüz 31 nei maddede bozuk şekliyle «tam üye sayısı» tarzında yazılmıştır.

Bu terimin 23 nü maddede kabul edildiği yerleşmiş şekliyle «üye tam sayısı» olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Cahit Zamangil

ZAMANGİL CAHİT — Efendim, takririm bu madde ile ilgili değildir. 32 nei madde ile ilgilidir.

BAŞKAN — Peki efendim. 32 nei maddeye gelince nazarı itibara alırız. Madde hakkında söz isteyen yok. 23 nü maddeyi oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

BALTACIOĞLU ZEKİ — Şimdi müzakeresini bitirdiğimiz ikinci bölümde iki noksanlık bulunduğuna kanaatindem. Birisi 157 sayılı Kanunun 30 neu maddesinin 2 nei fıkrasında, Anayasa ve Seçim Kanunu komisyonlarının tasarıları tamamen veya kısmen Heyeti Umumiyeye sevk edecekleri hakkında bir hüküm var. Kabul ettiğimiz 13 nü maddede ise, tasarının en geç 10 Mart 1961 tarihine kadar karara bağlanıp gerekçesiyle birlikte Temsilciler Meclisine vermeye mecbur olduğuna dair hüküm var. Şu açık ibare karşısında, her iki tasarının bir an evvel kabulünü sağlayabilmek için, müstakil mahiyette ayrı ayrı gerekçe ile sevkine mütedair tamamlayıcı bir fıkraya ihtiyaç var kanaatindem. 157 sayılı Kanunun 30 neu maddesinin 2 nei fıkrası hükmü bu suretle yerine getirilecektir. İctüzüğün 30 neu maddesinde gündemin 2 nei maddesi olarak komisyon tekliflerinin yer alacağı yazılıdır. Bu tekliflerin mahiyeti ve teklifler hakkında Umumi Heyetin alacağı kararların neticelerinin ne olacağı tasrih edilmemiştir. Bu da bir noksanlıktır. Her iki noksanlığı bertaraf etmek için bir teklifte bulunuyorum. Bunun için bir takrir takdim ediyorum. Kabulünü rica ederim.

BAŞKAN — Komisyon ne diyor?

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — İhtihak etmiyoruz efendim.

BAŞKAN — Teklifi okuyoruz efendim.

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

İctüzük tasarısının komisyonlarla alâkalı 2 nei bölümüne aşağıdaki maddenin ilâvesini arz ve teklif ederim.

Zeki Baltacıoğlu

MADDE :

Anayasa ve Seçim Kanunu komisyonları Anayasa ve Seçim Kanununun müstakil mahiyetteki kısımlarını tamamladıkça gerekçesi ile Temsilciler Meclisine verirler.

Ayrıca her iki komisyon tasarıların hazırlanması sırasında nazara alınacak esaslar üzerinde Temsilciler Meclisinden karar isteyebilirler.

BAŞKAN — Bu takriri reylerinize arz edeceğim. Komisyon iştirak ediyor mu?

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Efendim, Kurucu Meclis İctüzüğünde bu husus düşünülmüştür. Burası yeri değildir, iştirak etmiyoruz.

BAŞKAN — Komisyon iştirak etmiyor. Reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

3 NCÜ BÖLÜM

Kanun teklifleri

MADDE 24. — 157 sayılı Kanununun 19 ncu maddesi uyarınca gerek Bakanlar Kurulu, gerek Kurucu Meclis üyeleri tarafından teklif edilen kanun tasarıları Temsilciler Meclisi Başkanlığına verilir.

Kanun tasarılarının tümü ile maddelerinin gerekçeli olması şarttır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok... Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 25. — Temsilciler Meclisi Başkanlığına verilen tasarı, komisyon çalışmaları dâhil, Temsilciler Meclisinde en geç 30 gün içinde karara bağlanarak Millî Birlik Komitesine gönderilir. Millî Birlik Komitesi Temsilciler Meclisinden gelen metni aynen kabul etmediği takdirde, Temsilciler Meclisinde yapılacak ikinci görüşme Millî Birlik Komitesindeki görüşme süresinin yarısını geçemez. Ancak bu süre yedi günden az olamaz.

Temsilciler Meclisi, Millî Birlik Komitesinin vardığı neticeyi aynen kabul etmediği takdirde tasarı derhal kurulacak Karma Komisyona verilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok... Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 26. — Hükümet, teklif ettiği bir kanun tasarisını Temsilciler Meclisi gündemine alınmadan önce, geri alabilir. Bu husus Millî Birlik Komitesi ve Temsilciler Meclisi Genel Kurullarına bildirilir. Tasarının Temsilciler Meclisi gündemine alınmasından sonra, geri alma ancak Temsilciler Meclisi Genel Kurulunun kararı ile mümkündür.

Bu husustaki karar Temsilciler Meclisi Başkanlığına Millî Birlik Komitesine derhal bildirilir. Bir tasarı Temsilciler Meclisi tarafından karara bağlandıktan sonra Hükümetçe geri alınamaz.

BAŞKAN — Söz isteyen?... Yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 27. — Kurucu Meclis üyeleri tarafından teklif edilen kanun tasarılarının, teklif sahipleri tarafından geri alınmak istenmesi halinde de yukardaki madde hükümleri uygulanır.

Teklif sahiplerinden bir kısmının tekliflerini geri almak istemeleri halinde 157 sayılı Kanunun 19 ncu maddesi hükmünü yerine getirmek kaydıyla başka üyeler veya ilgili komisyon tarafından tasarı benimsenebilir. Bu takdirde müzakereye devam olunur.

BAŞKAN — Söz isteyen?... Yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 NCÜ BÖLÜM

İvedilik ve öncelikle görüşme

MADDE 28. — Anayasa ve Seçim Kanunu tasarıları, Temsilciler Meclisi gündemine alındıktan sonra toplantıya katılan üyelerin üçte iki çoğunluğu ile başka türlü karar verilmedikçe yalnız bu kanun lâyhaları müzakere edilir.

(Lâyiha olmaz, tasarı sesleri)

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Lâyiha kelimesi sehven girmiştir. Tasarı ile değiştiriyoruz, itizar ederiz, efendim.

BAŞKAN — Bu tashih ile maddeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 29. — İvedilik ve öncelikle müzakeresi gereken hususlarda Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 5 nci bölüm hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Bu madde hakkında bir tahrir var okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

İşbu İçtüzüğü'nün Genel Kurulca kabul buyurulan 1 nci maddesindeki âtif muvacehesinde 29 ncu maddenin haşiv telâkki edilerek metinden çıkarılmasını arz ve teklif eylerim.

Ferda Güley

BAŞKAN — Komisyon.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Muhterem arkadaşlar, maddede İçtüzük'e bir âtif yapılmış bulunmaktadır. Filhakika bi-

rinci maddede 157 sayılı Kanunun uygulanacağı tasrih edilmiş olduğu eihetle ve 157 sayılı Kanunun 25 nci maddesinin son fıkrasında tüzüklerde tafsilât olmıyan ahvalde eski Tüzüğün muteber olacağı hükmü bulunduğu için tekrarına lüzum yoktur gibi görüyoruz. Fakat yüksek nazarlarımızdan kaçmamış olacaktır ki tasarının sonunda, eski teklifte sarahaten 1957 den evvelki İctüzüğün bu İctüzüğe aykırı olmıyan hükümlerinin mer'i olması gerekirken bu hüküm sonradan komisyonea kaldırılmıştı. Bunun üzerine vâkı istek ve talepler karşısında komisyon, tatbik edeceği İctüzüğün 1957 den sonraki değiştirilmiş şekliyle en son merci sayılan Türkiye Büyük Millet Meclisi İctüzüğü değilde 1957 den evvelki haliyle mer'i olan İctüzük olduğunun tasrihi bakımından bu maddenin ipkasını, bu maddeye sıra geldiği zaman tetkik etmeye karar vermiştir.

Bu izahattan anlaşılacağına göre asıl olan eski Türkiye Büyük Millet Meclisinin 1957 seçimlerinden sonraki İctüzüğü değil, 1957 den evvel mer'i olan İctüzüğüdür. Bu noktayı bilhassa ve hulâsatan tebarüz ettirmek isterim.

BAŞKAN — Takriri tekrar okuyoruz.

(Ferda Güley'in takriri tekrar okundu.)

ZAMANGİL CAHİT — Efendim, bu İctüzük, müzakereler sırasında bir zor durum hâsıl olduğunda, hemen bakarak ne yapmamız gerektiğini öğrenmek içindir. Bu atıf yüzünden, hemen bâzı metinleri aramak, bumak, öğrenmek gerekecek ve bunun için çalışılacak. Şimdi yapılan açıklamadan anlaşıldığı üzere, de geçmiş T. B. M. Meclislerinin İctüzüklerinden hangisinin söz konusu olduğunu bilmeden, müzakerelerin hararetli bir anında, zamanında bunu yapmak zorunda kalınacaktır. Konuşmaları ileride tutanaktan öğreneceğiz. Şimdi burada, müzakerelerde ne yapılacaksa, atıftan maksat ne ise; lütfen buraya konsun, bu daha pratik bir yoldur. (Doğru, doğru sesleri, evet, evet sesleri) Mademki boşluk bulunan hallerde eski T. B. M. Meclisi İctüzüğündeki hükümlere uyulacaktır. Bu, mantıkan da daha tatmin edici olur. Bu tüzük bize her zaman lâzım olacaktır. Fakat ihtiyacımızı karşılamaz. Bunu önümüzdeki müzakereler açıkça gösterecektir. Binaenaleyh işlerimizde bize kolaylıklar sağlamak için, her ne suretle

olursa olsun, mer'i olacak hükümleri bir araya toplayıp tanzim edecekleri tüzüğü bize getirmelerini rica ederim.

BAŞKAN — Başka söz istiyen yok. Okunmuş olan takriri reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Bu suretle bu madde tasarıdan çıkarılmıştır.

29 neu madde çıkarılmıştır. Komisyonun bir diyeceği var mıdır?

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — İtirazımız yoktur efendim.

Şimdi 30 neu madde 29 olmuştur, okuyoruz.

5 NCI BÖLÜM

Gündem

MADDE 29. — Temsilciler Meclisinin gündemi Başkanlık Divanınca aşağıdaki sıraya göre düzenlenir :

- a) Başkanlığın Genel Kurula sunuşları,
 - b) Anayasa ve Seçim Kanunu komisyonlarından gelen teklifler,
 - c) Karma Komisyon raporları,
 - d) Sorular ve genel görüşme,
 - e) Öncelikle görüşülmesi kararlaştırılan işler,
 - f) Haklarında ivadilik kararı verilen işler,
 - g) İki defa görüşülecek işler.
- e, f, g fıkralarında yazılı işler komisyonlarından Başkanlığa gelme sırası ile görüşülür. Ancak, gerekirse, Genel Kurul bu sırayı değiştirebilir.

Gündem, bir gün önce Başbakanlığa ve bütün bakanlıklara bildirilir.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Bir noktayı tasrih edeceğim, efendim. Bu maddede gündem sırası tâyin edilirken (c) fıkrasında Karma Komisyon raporları yer almış bulunmaktadır. Aslında bu fıkranın Temsilciler Meclisi gündeminde yeri bulunmamaktadır. Zira Karma Komisyon, ancak bir kanunun müzakeresi sırasında iki kurul arasında yani Temsilciler Meclisi ile Millî Birlik Komitesi arasında zuhul edecek ihtilâfları telif etmek gayesine mâtuf olarak kurulmaktadır. Maddede bir daktilografi hatası mevcuttur. (c) fıkrasının tayıy edilerek ondan sonraki sıranın buna göre tanzimini rica ve istirham ederim.

BAŞKAN — Derviş Taşman.

TAŞMAN DERVİŞ SAMİ — Efendim, bu maddenin son fıkrasında gündemin bugün içinde Başkanlığa ve diğer bakanlıklara gönderileceği ifade edilmiştir. Halbuki daha evvel 19 neu maddede komisyon gündeminin Başbakanlığa, bütün bakanlıklara gönderileceği ve üyelere de bildirileceği kabul edilmişti. Bu durum karşısında acaba buraya bu şekilde bir ilâve lâzım mıdır? Bunu komisyondan soruyorum.

BAŞKAN — Hüseyin Otan.

OTAN HÜSEYİN — Efendim, sayın Nüvit Yetkin arkadaşımızın bu maddenin (e) fıkrasında Karma Komisyonun zuhulen zikrettiği yolundaki beyanına itirazen konuşmama başlamak istiyorum. Daha evvel Heyeti Âliyenizin kabul etmiş bulunduğu bir maddede komisyonlar bahsinde bir Karma Komisyon geçmiş bulunmaktadır. Acaba, bu Karma Komisyon, bu maddeye, söz konusu bu (C) fıkrasına uymayacaksa neden daha evvel böyle bir tertip yapılmıştır?

Müsaadenizle metni okuyayım :

«Komisyonlara kâtiplik yapmak üzere yeteri kadar memur verilebilir. Gerektiğinde, başka komisyonlar kurulabileceği gibi, mevcut komisyonlardan bazıları kaldırılabilir veya komisyonların üye sayısı Genel Kurulca değiştirilebilir.

Yukarıda gösterilen komisyonlarla karşılanmayan dairelerle ilgili teklifler, akçeli işlerden iseler Maliye Komisyonunda, bundan başka bütün teklifler İçişleri Komisyonunda görüşülür.»

Burada, Temsilciler Meclisi İçtüzüğünde daha evvel yer almış bulunan bir karma komisyonun (C) fıkrasından kaldırılmasının izahını komisyondan istirham ediyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz komisyon.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT --

Muhterem arkadaşlarım, bu karma komisyon teriminden dolayı bazı arkadaşların tereddüde düşükleri anlaşılıyor. Aslında tabiatıyla Temsilciler Meclisi İçtüzüğünün sadece 9 neu maddesinde derpiş edilen Maliye Komisyonu ile, Bütçe Komisyonundan seçilecek 10 kişiden mürekkep bir komisyon değil, bakanlıkların birden faz-

lasını ilgilendiren hususlarda o bakanlıklara mütenazıran kurulan komisyonlardan ayrılacak üyelerle bir karma komisyon da kurulabilir. Bu husus daha evvel de geçti. Tabiatıyla karma komisyonlardan geçip Umumi Heyete gelen kanun teklifleri de gündemde sırasını alacaktır. Bu sebeple burada ayrıca bir karma komisyon tâbirine lüzum yoktur. Bu sebeple, bu fıkrayı kaldırıyoruz. Karma Komisyon sadece Millî Birlik ve Temsilciler Meclisi üyelerinden mürekkep ve bunlar arasındaki ihtilâfların telife mâtuf olan bir komisyondur. Bu komisyonun raporları Kurucu Mecliste öncelikle gündeme alınarak neticelendirilecektir. Karma komisyon raporlarının gündemde tasrihi için ayrı bir hükme ihtiyaç yoktur. Karma komisyon, zaten tadadedilmiş bulunan sıralardan birinde yer alacaktır. Onun için burada fuzulî olarak yer almıştır.

BAŞKAN — Bu mevzuda komisyon ne düşünmektedir?

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Efendim, komisyonun teklifi, (e) fıkrasının tayedilerek sıranın buna göre tesbiti mahiyetindedir.

BAŞKAN — Efendim, 29 neu maddede, (C) fıkrasının çıkarılması ve sonraki bentlerinde sıralarının ona göre düzeltilmesi teklif ediliyor. Bu teklifi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir efendim.

Bir takrir var okuyoruz.

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Tüzüğün 29 neu maddesinin son fıkrasının aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ederim.

Derviş Sami Taşman

«Gündem, bir gün önce Başbakanlığa, bütün bakanlıklara ve üyelere bildirilir.»

BAŞKAN — Efendim, okunan bu takriri oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Efendim, üyelere ilân olunur şeklinde olabilir.

BAŞKAN — Efendim, oturuma 15 dakika ara veriyorum .

Kapanma saati : 17,10

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 17,25

BAŞKAN — Senil İbrahim

KÂTIPLER : Kitapçı Şahap, Coşkun Alev

BAŞKAN — Oturumu açıyorum.

Komisyonla verilen maddeler gelmiştir. Okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Temsilciler Meclisi İçtüzüğü tasarısının 22 nci maddesi hakkında Yüksek Genel Kurulca dikkate alınan takrirler muvacehesinde sözü geçen madde aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. Arz olunur.

İçtüzük Komisyonu Başkanı Sözcüsü
İsmet Giritli Nüvit Yetkin

MADDE 22. — Bir komisyonda söz kesilir, kişi özlüğü ile uğraşılır ve düzenliği bozacak hareketlerde bulunulursa, komisyon başkanı ilkinde uyarır, devamı halinde komisyon başkanı gerektiğinde oturuma ara verir ve mesleği Meclis Başkanlığına bildirir.

Meclis Başkanı! bu gibi düzenlik bozucu hareketlerinden dolayı şikâyet olunan üye hakkında gerekli disiplin kovuşturması yapar.

BAŞKAN — 22 nci maddeyi bu şekilde reylerinize arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi 29 ncu maddenin encümenden gelen yazı ve metnini okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Temsilciler Meclisi İçtüzüğünün 29 ncu maddesi hakkında Genel Kurulca dikkate alınan takrir üzerinde bu maddenin son fıkrası aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir. Arz olunur.

İçtüzük Komisyonu Sözcüsü
Başkanı Nüvit Yetkin
İsmet Giritli

«Gündem bir gün önce Başbakanlığa, bütün bakanlıklara gönderilir ve üyelere ilân olunur.»

BAŞKAN — Maddenin yeni şeklini arz ediyorum.

5 NCI BÖLÜM

Gündem

MADDE 29. — Temsilciler Meclisinin gündemi Başkanlık Divanıca aşağıdaki sıraya göre düzenlenir:

- Başkanlığın Genel Kurula sunuşları,
- Anayasa ve Seçim Kanunu komisyonlarından gelen teklifler,
- Sorular ve genel görüşme,
- Öncelikle görüşülmesi kararlaştırılan işler,
- Haklarında ivedilik kararı verilen işler,
- İki defa görüşülecek işler.

d, e, f fıkralarında yazılı işler komisyonlarından Başkanlığa gelme sırasıyla görüşülür. Ancak, gerekirse, Genel Kurul bu sırayı değiştirebilir.

Gündem, bir gün önce Başbakanlığa ve bütün bakanlıklara gönderilir ve üyelere ilân olunur.

BAŞKAN — Maddeyi bu şekilde Yüksek reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6 NCI BÖLÜM

Birleşimler

MADDE 30. — Temsilciler Meclisi, başka türlü karar verilmedikçe, haftada en az üç gün toplanır. Anayasa, Seçim ve Bütçe kanunlarının görüşülme günleri 157 sayılı Kanunun 30 ncu maddesi son fıkrası göz önünde tutularak ayrıca tesbit olunur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi yüksek oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 31. — Başkan, saatinde Meclisi açar ve müzakerelerin sonunda kapar.

Tam üye sayısının yarısından bir fazlası hazır bulunmadıkça görüşmeye başlanamaz. Yeter sayı olup olmadığında Başkanlık Divanı tereddüdeder veya üyelere beşi, sözle veya yazılı olarak yeter sayı olmadığını ileri sürerse yoklama yapılır.

Yeter sayı yoksa, Başkan görüşmeye başlanmayacağını bildirir; veya sonradan yeter sayı bulunmak ihtimali varsa birleşimi en geç bir saat sonraya bırakır.

Birleşim, o gün yapılmazsa ertesi birleşim için belli günde yine o gündem ile toplanılır.

BAŞKAN — Bir takrir var okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Daha önce Meclisin kabul buyurduğu 23 nci maddede doğru şekliyle kullanılan «üye tam sayısı» terimi, şimdi görüştüğümüz 31 nci maddede bozuk şekliyle «tam üye sayısı» tarzında yazılmıştır.

Bu terimin 23 nci maddede kabul edildiği yerleşmiş şekliyle «üye tam sayısı» olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Zamangil Cahit

BAŞKAN — Komisyon ne diyor efendim?

BU RAPOR SÖZCÜSÜ NÜVİT YETKİN — Katılıyoruz..

BAŞKAN — Takriri reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

31 nci maddeyi bu tadil ile reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 32. — Hükümet adına düşüncesini bildirmek üzere Başbakan yahut onun yetki verdiği bir Bakan veya birinci derecede sorumlu daire âmirlerinden biri her görüşmenin başından sonuna kadar hazır bulunur.

Bundan başka, bir bakanlıkla ilgili tasarrufların görüşülmesi sırasında bakanın yahut onun namına birinci derecede sorumlu daire âmirlerinden birinin bulunması şarttır.

Bulunmazlarsa görüşme bir defaya mahsus olmak üzere gelecek toplantıya bırakılır.

Bakanlar veya Hükümet adına gönderilen birinci derecede sorumlu daire âmirleri, komisyon başkanı ve sözcülerden önce ve sıraya tâbi olmaksızın söz isteyebilirler.

Anayasa ve Seçim Kanununun görüşmelerine, Başbakan veya diğer bakanlar bulunmasalar bile devam olunur. Anayasa tasarruflarının görüşülmesinde kendilerine ancak sıraya uyularak söz verilir.

AKDAĞ BURHAN — Kanaatime göre komisyon 32 nci maddede kendi kendisiyle tezada düşmektedir. Zira birinci ve dördüncü paragraftaki hükümleri sevk ettikten sonra son paragrafında :

«Anayasa ve Seçim kanunlarının görüşmelerine Başbakan veya diğer bakanlar bulunmasalar bile devam olunur. Anayasa tasarruflarının görüşülmesinde kendilerine ancak sıraya uyularak söz verilir» denilmektedir.

Eğer bu komisyon bir ihtisas komisyonu ise, Temsilciler Meclisinin her üyesi bakanlıkların gönderecekleri temsilciler kadar salâhiyetlidir. Başvekilin dahi demokratik nizama uyarak sıraya girmesi gerekir. Bize bu komisyonlarda da. Ben, maddenin, 4 nci paragrafının tadili hakkında bir teklif sunuyorum. Bu paragrafın şu şekilde değiştirilmesini teklif ediyorum : Bakanlar ve Hükümet adına gönderilen 1 nci derece daire âmirleri, komisyon başkanı ve sözcülerinden önce ve sıraya tâbi olarak söz isteyebilirler.

BAŞKAN — Başka söz isteyen?... Yok.

Komisyonun bir görüşü var mı efendim?

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT —

Efendim, bir konunun Yüksek Mecliste görüşülmesi sırasında komisyon üyelerinin ve bir kanunu yürütecek olan bir heyetin üyelerinin sıraya tâbi olmadan söz istemeleri, müzakerelerin selâmeti ve birbirini tevali edecek soruları, taleplerin önleyici ve tatmin edici açıklamaların yapılması bakımından uygun görülmüştür. Aynı zamanda bu eski bir teamüldür de. Tasavvur buyurunuz, daha önce yapılacak bir açıklama ile, birçok arkadaşların sorularını, tereddütlerini karşılamak, tatmin ve gidermek mümkün iken; meselâ 15 - 20 arkadaş konuşduktan sonra, sıraya tâbi olarak konuşmak tereddütleri izale etmek kabil olur. Komisyon olarak yapacağımız izahat zannederim ki, arkadaşlarımızın endişesini izale eder. Mesele şundan ibarettir. Bakanların veya temsilcilerinin sıraya tâbi olmadan konuşmaları, fakat Anayasa konuşmalarında sıraya tâbi olmaları hususunda gerek teklifi yapan arkadaşları-

mız ve gerekse komisyon şöyle düşündü : Bütün kanunlar icra organı olarak Hükümet tarafından yürütüldüğü halde Anayasa teşriî organı yani Yüksek Meclisinin icra edeceği, yürürlüğünü temin edeceği ve yürütülmesinde nıgehban olacağı bir kanun olması dolayısıyla bakanların bu konuda diğer Meclis üyelerinden farkı olmaması iktiza eder. Diğer mevzularda mutlaka onların veya temsilcilerinin bulunması derpiş edilmiş iken Anayasa ve Seçim Kanunu müzakerelerinde onların bulunması şartı konulmamıştır. Anayasa müzakerelerine ancak bir temsilei üye sıfatıyla ve sıraya tâbi olarak konuşabilirler.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı? Yok... Bir takrir var, okuyoruz.

Riyaset Divanı Başkanlığına

Temsilciler Meclisi İctüzüğünün 32 nci maddesinin dördüncü paragrafının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

4. «Bakanlar veya Hükümet adına gönderilen birinci derecede sorumlu daire âmirleri, komisyon başkan ve sözcülerinden önce ve sıraya tâbi olarak söz isteyebilirler.»

Akdağ Burhan

BAŞKAN — Bu takririn nazara alınmasını reylerinize arz ediyorum, kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi aynen yüksek reylerinize arz ediyorum, kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 33. — Temsilciler Meclisi toplantılarında, üyeler tarafından on dakikadan fazla yazılı konuşma yapılamaz.

Yazılı olmayan konuşmaların süresi, Başkanlığın teklifi üzerine görüşme konusunun önemi ve söz isteyenlerin sayısına göre Genel Kurulca önceden kararlaştırılabilir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 34. — Bir üye Temsilciler Meclisinde kaba ve edep dışı sözler kullanırsa Başkan, hemen o üyeyi temiz dille konuşmaya çağırır. Devamı halinde Başkan, üyenin sözünü keser. Bir üye Başkanlık makamına, içinde bu gibi sözler bulunan bir önerge verirse, Başkan, onu düzeltilmek üzere sahibine geriverir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 35. — Gizli celse hakkında 157 sayılı Kanunun 16 nci maddesi hükmü uygulanır.

BAŞKAN — Maddeyi reylerinize arz ediyorum, kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7 NCI BÖLÜM

Kanunların görüşülmesi

MADDE 36. — Kanun tasarılarının ikinci görüşmeleri birinci görüşmeden en az iki gün sonra yapılabilir. İkinci görüşmede, ancak tadil teklifleri üzerinde görüşülür. İkinci görüşmeden sonra tasarı, Millî Birlik Komitesine gönderilir.

BAŞKAN — Maddeyi reylerinize arz ediyorum, kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 37. — Tasarı veya tekliflerin maddeleri üzerinde görüşme bittikten sonra tümü hakkında lehte veya aleyhte söz söylemek isteyenlerin sayısı fazla ise, Başkanlıkça ad çekmek suretiyle birer üyeye söz verilir.

BAŞKAN — Maddeyi reylerinize arz ediyorum, kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 38. — Bir kanunun görüşülmesi sırasında her üye, konu hakkında Hükümete veya komisyon sözcüsüne sorular yöneltebilir.

Yeterlik önergesi verilmezden önce, yöneltilen sorular, cevaplandırılmadan yeterlik önergeleri oya sunulmaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?..

EKŞİ OKTAY — Efendim, bu maddenin 2 nci fıkrasının cümle tertibi yönünden hatalı olduğu kanaatindeyim. Dikkat buyrulursa anlam pek anlaşılıyor. «Yeterlik önergesi verilmiş olsa bile, yöneltilen sorular cevaplandırılmadan yeterlik önergesi oya sunulamaz. Açık bir anlam yok burada. Bu fıkrayı şöyle teklif ediyorum; «Yeterlik önergesi verilmezden önceki sorular cevaplandırılmadan yeterlik önergesi oya sunulamaz.» (Vergül hatası var sesleri) Önergemi sunuyorum, kabul buyurulmasını rica ederim.

BAŞKAN — Komisyon.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Efendim, vergülün yerini değiştirmekle bu fıkraya daha açık hale gelecektir. Fıkırada, «cevaplandırılmadan» kelimesinden sonra bir virgül konmasıyla mesele halledilmiş oluyor.

BAŞKAN — Efendim, verilmiş olan önergeyi okutup oya sunacağım.

Yüksek Başkanlığa

38 nci maddenin ikinci fıkrasının cümle tertibi yönünden hatalı olduğuna kaniyim. Bu ikinci fıkranın aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve tekiif ederim.

Oktay Ekşi

«Yeterlik önergesi verilmiş olsa bile, yöneltilen sorular cevaplandırılmadan önerge oya sunulmaz.»

BAŞKAN — Efendim, bu önergeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi komisyon tarafından teklif edilen tadil var. Son fıkradaki iki virgülün kaldırılması ve (cevaplandırılmadan) kelimesinden sonra bir virgül konması suretiyle maddenin tashihihi reyinize arz ediyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Madde bu şekilde kabul edilmiştir.

MADDE 39. — Devlet gelirlerinin yahut giderlerinin artırılmasını veya eksiltmesini gerektirecek kanun tasarılarının görüşülmesi sırasında yapılacak tadil tekliflerinde Kurucu Meclis İktüzüğünün ilgili hükümlerine uyulur.

BAŞKAN — Söz istiyen?... Yok, maddeyi reylerinize arz ediyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8 NCI BÖLÜM

Soru

MADDE 40. — Temsilciler Meclisi üyeleri, sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılması isteği ile Hükümetten, bakanlardan soru sorabilirler. Hükümetten sorulan sorulara Hükümetin tersibedeceği bir bakan cevap verir.

Soru, belirli işler hakkında bilgi istemektir.

BAŞKAN — Söz istiyen?... Yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 41. — Cevabı, gerek yazılı ve gerek sözlü olarak istenen bir soru, her halde yazılı olarak verilmelidir.

Soru önergeleri, Başkanlığa sunulur. Başkan, bu önergeleri verilir verilmez, tutanak dergisine geçirir ve bir yazı ile ilgili bakana bildirir.

BAŞKAN — Söz istiyen?... Yok, maddeyi reylerinize arz ediyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 42. — Soruya yazılı cevap istenmişse gelecek cevap, soru ile birlikte olduğu gibi Tutanak Dergisinin sonuna konur. Yazılı cevap 15 gün içinde verilmek gerekir.

Soruya sözlü cevap istenmişse, Başkanlık yazısını aldıktan en geç 5 günü takibeden Pazartesi günü Bakan, ona Meclis kürsüsünde cevap verir. Cevaptan önce Başkan, soruyu kâtiplerden birine okutur.

BAŞKAN — Söz istiyen yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 43. — Bakan, bir soruya cevabını, kamu faydası düşüncesiyle, yahut gerekli bilgilerin elde edilmesi için, belli bir zaman geciktirecekse bunu - soru yazılı ise yazılı olarak, sözlü ise kürsüden - bildirir.

Bakan, kamu faydası düşüncesiyle, soruya isterse kapalı oturumda cevap verebilir. Bir soruya gününden önce cevap vermek de Bakanın hakkıdır.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 44. — Başka türlü karar verilmedikçe sözlü soruların görüşülmesi, Pazartesi günleri yapılır.

Aynı birleşimde bir üyenin ikiden fazla soru önergesi gündeme alınamaz.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yok. Maddeyi oyuna arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 45. — Soru sahibi, cevap gününde hazır bulunmazsa soru, yazılı soru halini alır.

Soruya muhatobolan Bakan, gününde hazır bulunmazsa cevap, diğer soru gününe bırakılır.

GÜLEY FERDA — Muhterem arkadaşlarım; bu maddede soru müessesesinin mühim bir kısmı ele alınmaktadır. 1927 tarihli İktüzükte bu husus şöyle derpiş edilmiştir :

«Suali soran cevap gününde hazır bulunmazsa keyfiyet bir defaya mahsus olmak üzere gelecek inikada tâlik olunur.

Ondan sonra sâkit olur.

Fakat suali soran isterse bir diğer taktirle yalnız bir defa daha aynı suali tekrar edebilir.» (Eski İktüzük madde 154)

Şimdi, 30 sene sual müessesesi bu kısımda böyle işlemiştir. 1957 seçimlerinden sonra ya-

pılan, iyi niyetli olmıyan tadil, bu müessesenin bu kısmını da değiştirmiştir. Mebus sual sorar, gündeme alınır. Sual soran o gün bulunmazsa soru yazılı soru haline inkılâbediyor. Eğer Bakan hazır bulunmazsa gelecek haftaki soru gününe bırakılıyor.

Arkadaşlar, biz bunun tatbikatını 3 sene yaşadık. Başlangıçta bu maddeye muhalefet olarak itiraz etmedik. Fakat tatbikatında mahzurlarını gördük, yaşadık. Yüksek bilgilerinize bu tecrübenin sonucunu nâcizane arz etmiş oluyorum. Bir bakana bir soru sorulmuştur, fakat bu soru uzun zaman gündeme alınmamıştır. Bugün için işe. Böyle bir soru 5 gün içinde gündeme alınacaktır. Meselâ her hangi bir vekile bir soru soran Ferda Güley, tesadüfen o sorunun gündeme alındığı gün mücbir bir sebeple Mecliste bulunamazsa, bu sözlü soru, yazılı soruya çevrilecek bakan bulunmazsa, soru ertesi soru gününe kalacak. Yani, bir temsilci, Hükümetin veya bir bakanın tutumunu bu kürsüde denetlemek istiyecek, haklı bir sebeple soru günü bulunamazsa, sorduğu sorunun cevabını bu kürsüde değil, tek taraflı olarak Zabıt Ceridesinde alacaktır. Yani, karşılıklı olarak, Meclis kürsüsünde münakaşa imkânı olmadan yalnız Hükümet veya bakan kendi görüşünü aksettirecek ve soru müessesesinin istihdaf ettiği gayeye varılmamış olacaktır. Bu, bir. İkincisi: Bu husus, bugünkü hükümetler ve iktidarlar için söz konusu değil ve artık olmamak gerekir. Fakat eskiden nasıl kötü niyetle, kötü tatbik edildiğini, kötü kullanıldığını hep biliyoruz. Meselâ, «Ferda Güley, Rize'de bir kongreye gitmiş gazeteler yazıyor, kürsüye gelirse Hükümeti yıpratması mümkün; o halde, sorusunu şimdi gündeme alalım ve yazılıya çevirip kurtulalım» derler ve aylarca gündeme almadıkları bir sorumu ben yokken gündeme alırlardı.

Şimdi, 30 yıl tatbik edilmiş olan bu müessesenin, bu demokratik ve iyi niyetli maddenin burada, buna uygun bir şekilde ikamesini rica etmekteyim ve bunun için de Yüksek Bakanlığa bir önerge sunarak 1957 den evvelki İçtüzüğün 154 ncu maddesinin bu madde yerine ikame edilmesini arz ve teklif ediyorum.

BAŞKAN — Zamangil Cahit.

ZAMANGİL CAHİT — Muhterem komisyondan şu noktanın aydınlatılmasını rica ede-

ceğim. Bakanın hazır bulunmaması hasebiyle ertesi pazartesi tâlik edilen bir soru, o pazartesi tekrar gündemde görüldüğü halde bakan hazır değilse talik ilânihaye gider mi, Bunun bir hududu var mıdır?

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı? Komisyon.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Muhterem arkadaşlarım; sayın Güley arkadaşımızın şikâyet ettiği zamandaki sorunun mahiyeti ile bugün müzakere ettiğimiz sorunun mahiyetini değişik telâkki etmek lâzımdır. Bir soru neyi hedef tutuyorsa o sorulabilir. Soru, belirli işler hakkında bilgi istemektir; bir de, kabul buyurduğunuz 39 ncu maddeye göre, bir kanunun görüşülmesi sırasında, Temsilciler Meclisi üyesi Hükümete veya komisyona sorular sorabilir.

Şimdi, Sayın Ferda Güley arkadaşımız, çok haklı olarak ızdırıp çektiği bir konuyu burada dile getiriyor. O devirde soru müessesesi tadadedilmişti. Maddenin dışına çıkılması mümkün değildi. Biz o zaman itiraz etmiştik. Çünkü, o devirde milletvekilinin icrayı murakabe edecek soru müessesesinden başka bir imkânı yoktu. Başka yol kalmamıştı. Bütün müesseseler, yollar kapatılmıştı.

Gensoru isterdik, ekseriyet grupunun kararı ile bir netice alamazdık. Ekseriyet grubu gensoruya karar vermezdi.

Diyebilirim ki, 10 senelik geçen devre içinde gensoru müessesesi işlemedi. Ancak bir iki mevzu hakkında Meclis Tahkikatı açılmıştı. Arz ettiğim gibi, bir grubun disiplinli zihniyeti birçok işleri Meclisin ele almasına yıllarca mâni olmuştu.

Hattâ, bu zihniyetten cesaret alan idareciler, aylarca, yıllarca gensoru önergelerimizi Heyeti Umumiyenin gündemine alamazlardı. Bu ahval içinde mebusun icrayı murakabe etmesi için kala kala bir soru müessesesi kalmıştı. Ferda Güley arkadaşımız bu bakımdan haklıdırlar. Fakat Meclisimiz öyle bir meclistir ki, umumi müzakere açılması her türlü işleyici tedbirlerden, tahditlerden çıkarılmış ve mümkün hale gelmiştir. Soru da kendi kabından çıkmaması lâzımdır. Bilgi almak hususunu öteye götürmek lâzımdır. Asıl hedef Anayasa ve Seçim kanunlarını çıkarmak vazifesi olan ve o kanun-

lar gündeme alındığı zaman her şeyi gündemden çıkaracak olan adı üstünde Kurucu Mecliste, bu mülâhazaların ışığı altında, maddeyi hazırlamış olan arkadaşlarımıza ve gerekse onları desteklemiş olan komisyon bu maddede yazılı soruyu madde hakkında bilgi istemek çevresinde alınca, yazılı veyahut sözlü olarak alınması arasında bir fark yoktur.

Soru müessesesinin işleyiş tarzına gelince; üyenin malûmat edinmek istediği bir husus hakkındaki soru kürsüye geliyor. Ancak, cevap bâzi sebeplerden dolayı verilemiyorsa Bakan mâzeretini kürsüden bildiriyor. Tetkik etmek, cevabını hazırlamak üzere mehil istiyor. Soru gelecek soru gününe bırakılıyor. Soru ortadan kalkmıyor. Evvelce mebus sorunun görüşüleceği günde oturumda bulunmazsa soru düşerdi, ortadan kalkardı. Eski İçtüzüğün 154 ncu maddesinde yazılıdır. Soru sahibi gününde bulunmazsa, aynı sorunun gündemi işgal etmemesi için, soru yazılı soru haline kalbolur. Bakan sadakatle soruya yazılı olarak cevap verir.

Buna rağmen, soru sahibi, aynı konuyu tekrar sormak, soruyu tazelemek hakkına sahiptir. Hattâ gensoruya kalbetmek hakkına sahiptir. Sayın Güley arkadaşımız da takdir eder ki, bu madde ile soru hakkı zayı olmuş değildir.

Sayın Zamangil arkadaşımızın işaret ettiği noktaya gelince; Zamangil arkadaşımız bu noktada haklıdır. Bakan bir celse bulunmuyor. Ertesi celseye kalıyor. Ertesi celse yine bulunmuyor. Ve binaenaleyh bulunmamak suretiyle ilânihaye soruyu cevapsız bırakmak gibi bir imkân bakana verilmiş oluyor. Fakat umumiyetle tatbikatta soru okunduğu halde bulunmayan bakanın bulunmaması sebebiyle tâlik edildiğinin Riyasetten ifade edilmiş olması vekil için ikaz edici, zorlayıcı bir müeyyide kuvveti taşır ve taşımaktadır. Temsilciler Meclisi sıralarından üyelerin vekil nerededir, neden suale cevap vermiyor sesleri bilfarz duyulmaktadır, ama buna rağmen bakanın cevap vermemekte inat ve ısrar ettiğini tasavvur edelim. O takdirde Temsilciler Meclisi üyesinin elinde, mütaakıp maddelerde göreceğiniz veçhile, bir gensoru tahrir etmek imkânı mevcuttur. O zaman soru, şümulü çok geniş ve âkibetleri çok daha derin ve vahim olacak bir tarzda Temsilciler Meclisi üyesinin elindedir.

Buna rağmen Yüksek Heyetiniz şayet buna bir müeyyide koymak lüzumunu hissederse, ikin-

ci defa bulunmadığı takdirde, soru kendiliğinden gensoru haline gelebilir hükmü de konabilir.

DOĞAN AVNİ — Müsaade ederseniz bir şey sormak istiyorum. Bilgi istemektir, suali böyle kabul etmek lâzımdır. İstenilen bilgiye göre son söz mebusun hakkı olduğuna göre, mebus cevap verecek midir? Yoksa cevapsız mı kalacaktır? Bunun zahta geçmesi babında arz ediyorum.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ NÜVİT YETKİN (Devamla) — Hemen arz edeyim ki, elbette mebus cevap verecektir. Temsilciler Meclisi üyesi cevap verecektir. Bakanın suale cevap vermesini mütaakıp şikâyet noktası bildirilecektir. Ondan sonra Bakan cevap verirse üyenin tekrar bakana cevap verme hakkı mevcuttur. Son söz üyede bulunmak kaydıyla sözlü soru müzakere edilir. Yazılı soruya yapılacak işleme dair maddesinde hüküm vardır.

BAŞKAN — Ferda Güley,

GÜLEY FERDA — Muhterem arkadaşlarım, soru muayyen bir mesele üzerinde bilgi edinmekten ibarettir. Fakat, bu ne şimdi bahsedildiği gibi bir hüviyet iktisabetmiştir, ne de 1957 tadili ile. Çok eskiden beri sorunun bir mesele hakkında bilgi edinmekten ibaret olduğu, içtüzüklerde ifade edilmiştir.

Sayın Nüvit Yetkin arkadaşımız, «artık soru müessesesi ehemmiyetini kaybetti» mânasına gelebilecek bir beyanda bulundular. Bunun üzerinde bir nebze durayım.

Soru müessesesinin, son 3 sene içinde icra edildiği gibi işletilmeyeceği, sebep kalmadığı aşikâr. Çok şükür, o tarzda işletilmesi için bir sebep yok. Bu bir vâkıdır.

Fakat bir başka yönden aksi kanaatimi ifade ediyorum. Bir başka yönden soru müessesesi daha fazla bir ciddiyet iktisabetmiştir. Bizim teşriî fonksiyonumuzun, yasama organı olarak vazifemizin birincisi kanun yapmaktır, kanun yapmak ameliyesine teker teker serbest teklifçiler olarak iştirak edebilmektir. Fakat bu baş vazife bugün Millî Birlik Komitesi üyeleriyle paylaşmıştır. Yani onların imzası, onların rızası, birinin değil, hakikatte heyeti umumiyesinin rızası istihsal edilmeden Yüksek Heyetiniz câri muamelât için kanun teklif etmek, yasama organına mensubolmanın baş vazifesini yerine getirmek gibi bir serbestlikten

mahrum durumda bulunuyoruz. Bu da bir vakia-
dır. Çok haklı sebepleri bulunan bu vakia mu-
vacehesinde vazifemiz yalnız Anayasayı ve
Seçim Kanununu yapmak olsaydı; çıkarılmış
olan kanun bizi yalnız ve yalnız bu iki mühim
vazife ile tanzih etmiş bulunsaydı, yani câri
muameleler içinde teşriî fonksiyonumuz tanın-
masaydı pek tabii olarak, soru müessesesine
hiç yer kalmazdı. Ama, şimdi soru müessesesi
Hükümeti denetlemek için kullanabileceği-
miz en mühim bir müessese olarak ortada dur-
maktadır. Bir sözlü soru bilgi edinmekten
ibarettir. Farz ediniz ki, Ticaret Bakanını ilgi-
lendiren bir bransda, faraza Fisko Birlikte bü-
yük bir suiistimali haber aldım, Hükümeti yıpr-
atmak için, Millî Birlik Hükümetini yıprat-
mak için değil! Çünkü bu Hükümet bir karşı
parti Hükümeti değil hepimizin Hükümetidir,
fakat milletin haklarını koruyarak milleti ve
haklarını yıpratmamak ve kuvvetlendirmek
için, ve bu suretle Millî Birlik Rejimini; kuv-
vetlendirmek için, iyi niyetle Hükümeti mura-
kabe etmek için. Bundan sonra sık sık ve çok
şükür soru sorulacaktır.

Bu soru münasebetiyle, Mecliste ben Bakan
ile karşıkârşuya konuşmak imkânını bulmalı-
yım. Benim şu veya bu sebeple bulunmamam,
hasta olmam, Yassı Ada duruşmalarını takip
sıram gelmesi yüzünden oraya gitmem, Yük-
sek Meclisçe verilmiş bir vazifeyi yapmam do-
layısıyla, yani bir avarelik dolayısıyla değil,
mücbir bir sebepten dolayı burada bulunma-
mam hiçbir zaman, sözlü sorumda hedef tut-
tuğum neticeden beni mahrum bırakmamalıdır.

Bundan dolayı bu müessesenin 30 senelik
tatbikatına uygun bir şekilde, o ölçü içinde
ipkasını istiyorum. Bunda fayda vardır. Yeni-
den dikkat nazarlarınıza hulûsu kalple arz edi-
yorum.

Sorum ben bulunmazsam gelecek oturum-
da, bakan bulunmazsa gene gelecek oturumda
görüşülmelidir. Bakan gelecek oturumda gene
bulunmazsa ne olur? Evet, bu bir eksikliktir. Hâ-
tırımında kaldığına göre 1957 seçimlerinden sonra-
ki tadil sırasında biz bunun üzerinde durduk.
Bakan ilânihaye bulunmamaya devam ederse,
sual müessesesini dejenere edebilir dedik. Ve
uzun uğraşmalarımız neticesinde iki defa vekil
de gelmezse, sonra gensoru bünyesi içinde müta-
lâa edilebilir hükmünü tesis ettik. Yani iki defa

vekil bulunmadığı takdirde, o soru sahibi soru-
gensoruya çevirebilir diye bir noktaya vâsıl oldu-
ğumuzu zannediyorum. Bu maddeyi şimdi bu tü-
zük elimde olmadığı için huzurunuzda okuyamı-
yorum. İstirham ederim, bu müessese bu haliyle
bırakılsın, Nüvit Yetkin arkadaşım dediler ki;
Ferda Güley'in dedikleri gibi bunda bu derece
bir haksızlık olduğunu sanmıyorum. Yani mef-
humu muhalifi şu demek olur ki, bir haksızlık
vardır, fakat onun sandığı kadar değil. İkinci
Cumhuriyetin kurucuları olan Yüksek Heyetiniz
bu eşitsizliğe de elbet iltifat buyurmayacak ve bu
maddeyi de elinin tersi ile itip İttüyük bünyesin-
den atacaktır.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Kuran Alp.

KURAN ALP — Efendim, meselenin kolay-
ca halledilmesi mümkündür. Ferda Güley arka-
daşımızın teklifinin iyi bir tarafı vardır. Yine
komisyon teklifinin de çok daha iyi bir tarafı var-
dır. Bunun ikisini telif etmek suretiyle bütün an-
laşmazlıkları ortadan kaldırmak mümkündür. Bu-
na göre, iki defa soru sahibi bulunmazsa soru-
nun düşmekte olduğu anlaşılmaktadır....

GÜLEY FERDA — Lütfen mütaakıp fıkrayı
okuyunuz...

KURAN ALP (Devamla) — Tekrar gelmedi,
ne olacak?

İşi kolaylaştırma bakımından, şu şekilde bir
hal tarzına ulaşmak mümkündür. «Bir defaya
mahsus olmak üzere, soru sahibi bulunmazsa ge-
lecek Pazartesi gününe bırakılır; o zaman da bu-
lunmazsa bu takdirde soru yazılı soruya kalbola-
caktır». Zannediyorum, bu suretle mesele hallola-
caktır. Bir de teklif takdim ediyorum.

GÜLEY FERDA — Bu olabilir.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı? Bu
madde hakkında verilmiş olan tavriri okutaca-
ğım.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT —
Söz istiyorum, başkanım. Cevap arz edeceğim.

BAŞKAN — Buyurun.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT —
Muhterem arkadaşlar, demin mâruzatta bulunur-
ken, ya ben yanlış ifade ettim, yahut yanlış an-
laşıldı. Bir noktayı tasrih edeyim. Ben, «soru
ehemmiyetini kaybetmiştir,» demedim. «Soru, asıl
maksadına maksur kalması lâzımdır,» dedim, bu-
nu ifade ettim.

Filhakika, soru, öteden beri, bir konu hakkında bilgi edinmekten ibarettir. Tarif budur. Fakat soru görüşülürken bilgi almakla kalınmaz, Hükümeti bir murakabe vasıtası olarak da kullanılır. Nitekim Ferda Güley de burada misalini kendileri vererek bir bakanla ilgili her hangi bir suiistimale ben müttali oldum mu onu soru ile buraya getirebilmeliyim, onu millete mal edebilmeliyim diyorlar. Bu suretle bir suiistimalin getirdiği akçalı veya cezalı sorumsuzluktan kat'ı nazar, sadece siyasi sorumsuzluğu gerektiren bir mevzu bir sorunun dar çerçevesi içinde sadece bir bakanla Temsilciler Meclisi üyesinin karşılıklı söz düellosu ile ilgili usule terk edilmiş, diyoruz. Ve soru sadece 41 nci maddede kabul edildiği gibi, bir madde hakkında malûmat istihsalı ve gerekiyorsa ilerde murakabe hakkı için kullanacağı başka tasarruflarda malzeme toplamaya hasrolunmalıdır demek, istiyor. Binaenaleyh şu mevzu üzerine Ticaret Bakanı, bu mevzu üzerine Bayındırlık Bakanı bilgi vermelidir. O bilgiyi aldıktan sonra tatmin edilmezsem, o zaman gensorumu dile getirip müzakeresini sağlamak ve bu müzakere esnasında bakanın cevap verdiği esnada, bunun Meclis üyelerinin lâlüekke seyirci kaldığı bir müzakere değil, bütün Meclisin katıldığı bir müzakere halledelim. Ondan sonra soru bir madde hakkında bilgi edinmekten ibaret kalmalıdır denmelidir. Durum dünkü gibi olmamalıdır. Bu meyanda sayın Ferda Güley arkadaşımızın sandığı kadar haksızlık var demişsem sürcülisan olmuştur, özür dilerim. Soru hakkı kısılmış değildir. Güley arkadaşımız emin olsunlar ki, bilgi edinilmek için sorulan soru hakkı kısılmış değildir. Sözlü soruya sözlü cevap alamazsa, yazılı olarak cevabı gelecektir. Aynı zamanda soruyu tekrar sormak hakkı da vardır. Hattâ Meclis Tahkikatı açma hakkı da hi tanınmıştır.

Muhterem arkadaşımız Alp Kuran'ın teklifine geliyorum. Bu teklif de sorunun cevabının muhakkak verilmesini temin ediyor. Netice itibariyle soruya cevap veriliyor. Yapılmış olan bu iyi niyet teklifini takdirlerinize bırakıyorum. Arz ettiğim gibi, soru hiçbir zaman cevapsız kalmıyor. Sözlü cevap verilemezse bile Bakanlıkta mevcut malûmat, temsilci üyeye yazılı olarak aktarılacaktır.

Bu konuşmamla arkadaşlarımı tatmin etmiş olduğumu zannediyorum. Takdir Yüksek Hiyetinizindir.

GÜLEY FERDA — Söz rica ediyorum. (Oya oya sesleri.)

BAŞKAN — Takrirleri okutuyorum, efendim.

Yüksek Başkanlığa

Bu madde için 2 Mayıs 1927 tarihli Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 154 nci maddesinin kabul buyurulmasını arz ve teklif eylerim.

Ferda Güley

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

45 nci maddenin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilerek kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

Ferruh Güven

Alp Kuran

«Soru sahibi, cevap günü hazır bulunmazsa, bir defaya mahsus olmak üzere, gelecek pazar-tesiye bırakılır. Soru sahibi gene hazır bulunmazsa, soru yazılı soru halini alır.»

GÜLEY FERDA — Bu teklifi ben de kabul ediyorum. Lehinde kendi teklifimi geri alıyorum.

(Ferruh Güven ve Alp Kuran'ın takrirleri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Bu takririn nazara alınmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Takrir nazara alınmıştır.

(Gelecek kelimesi ertesi olacak sesleri)

BAŞKAN — Komisyon iltihak ediyor mu?

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Tetkik edelim.

BAŞKAN — Redaksiyon için madde komisyona havale edilmiştir.

MADDE 46. — Bakanın cevabından sonra yalnız soru sahibinin düşüncesini bildirmek hakkı vardır. Cevap ve düşünceleri bildirme süreleri beşer dakikadan fazla süremez.

BAŞKAN — Buyurunuz.

SOYSAL EMİN — Muhterem arkadaşlar, bendeniz bu maddedeki beş dakikalık zaman tahdidini az buluyorum. Bakanın cevabından sonra yalnız soru sahibinin düşüncesini bildirmek hakkı

var. Cevap ve düşünceleri bildirmek süreleri beşer dakikadan fazla olamaz. Bu beş dakika da, yine sâkit iktidar zamanında 1957 de tadil edilen Tüzüğe konulan maddenin ayıdır. Bu beş dakikalık zaman üzerine o zaman muhalefet edilmiş, münakaşalar âzami dereceye çıkarılmıştı. Böyle olmasına rağmen 10 dakika beş dakikaya indirildi, ekseriyetin rey ile beş dakika kabul edildi, ama iki buçuk sene iktidarı murakabe eden mebuslar bu beş dakika yüzünden çok sıkıntı çektiler ve murakabe vazifelerini yapamadılar. Kürsüye çıktığımız zaman sözü ayarlamak için beş dakikanın birisi oraya, birisi de kâğıtları toplamak için gidiyordu, geriye kalan üç dakikadan birisi Vekilin sözlerini toplamaya gider, artan iki dakika da dakikanız dolmuştur, sözünüzü toplayın diye Reisin ikazı ile biterdi. Bu iki dakikalık zamanda ne yapılırdı? Çok şükür şimdi böyle değildir. Bundan evvel arz ettiğim gibi, sakım bir zihniyetin neticesi olarak bir murakabe organının bu şekilde tahdid edilmesini, dar bir zaviyeden düşünülmesini bendeniz doğru bulmam. İzin verirseniz, 5 dakikalık müddeti 10 dakikaya çıkaralım.

Bunu iki bakımdan rica ediyorum. Birisi muayyen bir mevzu vardır. Bu mevzuu bir dakikada ifade etmek mümkündür. Bâzısı belki iki dakikada söylenebilir. Ama, öyle mevzular vardır ki, bunları saatlere sığdıramazsınız. Misal olarak söylemek istemezdim, ama, yeri geldi, meselâ bir Ziraat Bankası yolsuzluğu vardı, 40 milyonluk suiistimal. Bunun kürsüden ifadesi beş dakikaya sığar mı? Kim yapabilir, bunu? Hiç olmazsa, izin verin, 10 dakikaya çıkaralım, en aşağı on dakikaya.

Bir de, sâkit iktidarın sakım tutumu neticesinde Tüzüğe girmiş olan 5 rakamının buradan çıkarılmasını rica edeceğim. Netice olarak, 5 dakikanın, 10 dakikaya çıkarılmasını istirham ediyorum.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı? Komisyonun görüşü var mı? Buyurun Nüvit Yetkin.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Arkadaşlarım; demin bundan evvelki maddede arz etmiştim ki biz suali bir malûmat almaya hasredilmiş telâkki ediyoruz. Bu itibarla bir madde hakkında malûmat almak için de beş dakikayı kâfi bir zaman telâkki ediyoruz. Ve bu husus bu beş dakikadan ibaret de kalmıyacaktır. Çünkü so-

ru sahibinin cevabından sonra vekil tekrar cevap verirse, soru sahibi tekrar beş dakika ve tekrar bakan kürsüye çıktığında yine beş dakika cevap vermek hakkı vardır. Kurucu Meclisin maksat ve gayesini göz önünden uzak tutmamak da lâzımdır. Bir mecburiyetle haftada bir güne hasrettiğimize göre soruları, o gün birçok sorulara cevap vermek için sadece soru sahibiyle bakan arasında geçen bir düelloda, diğer üyelerin hakkını suiistimal edecek zaman uzamalarının faydasız olduğu kanaatindedir komisyonunuz.

Demokratik olması keyfiyetine gelince; örnek ittihaz ettiğimiz demokrat Garp memleketlerinin Parlâmentolarında sorulara ayrılan bir saatte 70 - 80 sorunun görüşüldüğü Parlâmentoyu takibeden arkadaşlarımız tarafından bizzat müşahede edilmiş ve bize o arkadaşlar tarafından intikal ettirilmiştir. Orada sorular evet veya hayır diye cevaplandırılmaktadır. Bu evvet veya hayır cevabını alan milletvekilinin bir daha kürsüye çıkmadığı bir vâkıdır. Sayın Emin Soysal arkadaşımızın şikâyet ettiği günlerin şekilleri başka idi. Arkadaşımız 1957 - 1960 yıllarını dile getirdiler. O zaman hep birlikte dert yanardık. Bugün soruyu açıklamak için sadece nutuk çekilmesi babında hasredilen zamanın suiistimal edilmesi imkânı vardır. Bu itibarla 5 dakikalık müddeti kâfi görüyoruz.

BAŞKAN — Bu madde hakkında verilmiş bir takrir vardır, okutuyorum.

Yüksek Bşakanlığa

Bu maddede, cevap ve düşünceleri bildirme süreleri için 10 dakikalık zamanın kabul buyurulmasını arz ve teklif eylerim.

Ferda Güley

BAŞKAN — Takriri nazarı dikkate alanlar.. Kabul etmeyenler.. Takrir nazarı dikkate alınmıştır efendim.

Komisyon filhal iştirak ediyor mu?

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Filhal iştirak etmiyoruz. Ama, havale ederseniz tetkik ederiz.

BAŞKAN — Maddenin redaksiyonu için komisyona havale edilmiştir.

9 NCU BÖLÜM

Genel Görüşme

MADDE 47. — Genel görüşme, Hükûmetin

veya bir bakanın siyaset ve icraatıyla ilgili belirli konuların, Temsilciler Meclisinde görüşülmesidir.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Reylerini arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 48. — Genel görüşme, en az 10 üyenin birlikte Meclis Başkanlığına vereceği bir önerge ile istenebilir. Başkan, bu önergeleri tutanağa geçirerek derhal Hükümete bildirir. Hükümet veya ilgili Bakan, en geç on gün içinde önerge hakkında Meclis kürsüsünden izahat verir.

Ancak, Hükümet veya ilgili bakan iç ve dış güvenlik düşünceleriyle izahatını kapalı oturumda verebilir.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 49. — Genel görüşmeye Başkanlıkça önergenin okutulmasıyla başlanır. Dilerse, önerge sahiplerinden birisi önergeyi açıklar. Bundan sonra Hükümet veya Bakan dinlenir. Önerge sahiplerinin ve diğer üyelerin görüşmeye katılmak haklarıdır.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 50. — Görüşmelerin yeterliğine karar verildikten sonra gündemin diğer maddelerine geçilir.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Komisyonla havale edilmiş olan 45 neç maddenin yeni şekli şimdi gelmiştir. Onu okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuza havale buyurulan Önerge gereğince 45 neç madde aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

Arz olunur.

Sözcü

Nüvit Yetkin

Komisyon Başkanı

İsmet Giritli

«Madde 45. — Soru sahibi, cevap gününde hazır bulunmazsa bir defaya mahsus olmak üzere soru mütaakıp Pazartesi gündemine alınır.

Soru sahibi yine hazır bulunmazsa soru yazılı soruya inkılâbeder.»

BAŞKAN — Encümenin birinci fıkra olarak tanzim ettiği şekli kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Şimdi 45 neç maddenin tümünü okutup reyinize arz edeceğim.

«Madde 45. — Soru sahibi, cevap gününde hazır bulunmazsa bir defaya mahsus olmak üzere, soru mütaakıp Pazartesi gündemine alınır. Soru sahibi yine hazır bulunmazsa, soru yazılı soruya inkılâbeder.

Soruya muhatabolan Bakan, gününde hazır bulunmazsa, cevap, diğer soru gününe bırakılır.»

BAŞKAN — Maddeyi bu şekli ile kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir Efendim.

10 NCU BÖLÜM

Meclis soruşturması

MADDE 51. — Bütçenin görüşülmesi sırasında veya sonunda yahut doğrudan doğruya 1 sayılı Kanunun 19 neç maddesinin 1 ve 2 neç fıkralarında gösterildiği üzere Hükümetin genel siyasetinden ve bakanlıkların yerine getirmek ve yürütmekle ödevli oldukları görevlerinden dolayı bakanlardan birinin veya Bakanlar Kurulunun cezalı yahut akçalı sorumluluğunu gerektiren eylemlerde bulduklarından bahisle soruşturma yapılması istenerek Temsilciler Meclisi Başkanlığına bir önerge verilirse veya yargı makamlarınca bir işin kovuşturulması sırasında bakanlardan birinin görevinden doğan bir işten dolayı verilen bir kararla Temsilciler Meclisine başvurmasına Başkan, durumu inceleyip bir rapor tanzim etmek üzere işi Adalet Komisyonuna havale eder.

Komisyon, bu hususta Meclis soruşturması açılması gerekip gerekmediği yolunda gerekçeli raporunu bir hafta içinde Başkanlığa verir. Bu rapor derhal Genel Kurul gündemine alınır. İlgili bakanlara bildirilir.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı?..

ALP KURAN — Evet.

BAŞKAN — Buyurun.

KURAN ALP — Efendim; içtüzüğü ilk hazırlıyan arkadaşımız daha başka sistem kurmuşlar. Bendenize bu biraz daha makul geliyor. Bir kere soruşturma komisyonunun birinci özelli-

ği, özel bir komisyon seçilmesidir. Halbuki İctüzük Komisyonu, bunu, Adalet Komisyonuna havale edilmesi şeklinde soruşturma talebini değiştirmiş ve bir haftalık bir müddetle yüksek heyete mesele çabucak gelsin diye komisyon çalışmasını takyid etmiştir. Ancak Adalet Komisyonu malumdur ki kendi iş ve gücüyle yüklü bir komisyondur. Ayrıca, meclis soruşturması müessesesi, mahiyeti itibariyle, gerek evrak üzerinde gerekse şahitleri dinlemek yoluyla birtakım tahkikata ihtiyaç gösteren bir müessesedir. Bu sebeple bir kere için, işinin çokluğu dolayısıyla bu Adalet Komisyonuna bırakılmasını ben şahsen doğru bulmuyorum. Özel bir Komisyonun seçilmesi suretiyle bunun doğrudan doğruya ve süratle intaç edilmesi mümkün olur, kanaatindeyim. Çünkü hazırlık tahkikatı yapacaklar, işlerini ona göre ayarlayacaklar.

İkinci; soruya cevap vermek için beş günlük müddet tâyin edilmiştir. Bunun yanında Meclis soruşturması için bir haftalık müddet tâyin edilmiştir ki, bu da herhalde doğru olmasa gerektir. Bir hafta içinde şahısları dinlemek kabil değildir. Faraza İstanbul'da veyahut Zonguldak'ta yapılacak bir soruşturma için buna fiilen imkân yoktur. Zamandan kısılarak böyle bir raporla Soruşturma Komisyonu huzuruna gelinmesini kifayetsiz bulmaktayım.

Üçüncüsü de; burada bir tertip hatası vardır, müsaade ederseniz arz edeyim. Burada «Başvurmasına» deniliyor, «baş vurulursa» şeklindeki düzeltilmesini rica ediyorum...

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT
— Başvurulursa olacaktır.

KURAN ALP (Devamla) — Bundan başka, parlamento umumi geleneklerine aykırı olarak, ilgili bakana mevcut soruşturmanın haber verilmemesi keyfiyeti üzerinde duracağım. Ancak, genel kurul gündemine alındıktan sonra, ilgili bakana bildirilmesi derpiş edilmiştir. Bu zannediyorum, doğru bir hüküm değildir. Soruşturma önergesi Meclis Başkanlığına verilir ve rilmez, bir yandan da derhal ilgili bakana keyfiyet bildirilmelidir.

Bu itibarla bendeniz tekliftteki 51 nci maddeyi daha mâkul buluyorum. Bakan hakkında istenen soruşturmayı zamanında öğrenecek ve ona hazırlanma imkânı bırakılmış olacaktır.

Bilhassa müddet 15 güne çıkarsa, bunun mahzurlarını önliyecek bir teklif sunmuş bulmuyorum. Onu arz etmiş oldum, efendim.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Komisyon söz istiyor mu? Buyurun Nüvit Yetkin.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ NÜVİT YETKİN — Muhterem arkadaşlarım; Sayın Kuran arkadaşım eski metinde derpiş edildiği, yani teklif sahiplerinin getirdiği teklifte teklif edildiği gibi özel komisyona tevdiini ve bunun Yüksek Meclisten seçilmesi noktai nazarını benimsemiş olarak müdafaa ettiler. Mesele tüzük komisyonunda görüşülürken, biraz da, her iki yönden derinliğine mütalâa olundu. Birincisi: Hakkında Meclis soruşturması açılması teklifiyle daha candan itibaren itham altında, zan altında bulunan bir bakanın bu zam altında uzun müddet bırakılmaması ve eğer hakikaten suçu yoksa bir an evvel tebrici zimmet etmesinin temin edilmesi.

İkincisi de: Vaktinden evvel bir meclis tahkikatı açılmış hissinin ve havasının efkârı umumiyyede ve matbuatta yer almaması. Teklifte şöyle mütalâa edilmişti; Meclis tahkikatı talebi iki suretle gelebilir, ya bir Temsilciler Meclisi üyesi bir bakan hakkında Meclis soruşturması açılmasını bir takrirle ister veya bir kaza organının tahkik etmekte olduğu bir meselenin içinde bakanın mesuliyetini gerektiren bir husus bulunduğuna muttali olunur, bir tezkere ile Kurucu Meclis Riyasetine gelinir. Her iki halde de bu devre de cari olan tüzükte şöyle bir hüküm vardı: Muhakeme esnasında bir suçta ittıla kesbedilmişse, kaza organı tarafından bir tezkere ile gelinir, bu, beş kişilik komisyona havale edilir, o komisyonun tertibi ile Meclise gelir. Yoksa, Büyük Millet Meclisi âzası tarafından Meclis tahkikatı istenmişse, bu takdirde Meclis gündemine alınır. Bakana haber verilir. İster bir mahkemeden gelmiş olsun, isterse Temsilciler Meclisi üyelerinden gelmiş olsun, keyfiyet her iki halde de Meclis Heyeti Umumiyesince özel bir komisyon teşkili derpiş edilmiştir.

Biz düşündük ki, Meclisin gündemine alınır ve bakana haber verilirse, Mecliste daha soruşturma açılmadan, bu hususta bir karar verilmeyen mesele didiklenmeye başlar ve ondan sonra bir komisyon seçilir. Özel komisyonun se-

çilmesi şarttır. Mutlaka bir komisyon seçilecektir. Ancak, bu komisyonun teşekkülünden sonra, bu komisyonun incelemesinden geçtikten sonra, mevzuun Heyeti Umumiye'de görüşülmesi, tekrar komisyon raporunun görüşülmesi gibi muameleler olur. Biz bunu fuzuli bir muamele gibi gördük.

İkincisi, bir de mahzuru var; efkârı umumiye, bir komisyona tevdi ettiniz mi, o komisyon Meclis tahkikatı açılmasını gerektiren komisyon mudur, yoksa Meclis tahkikatını yapacak komisyon mudur? Bunu tefrik etmez. Ef-kârı umumiye komisyona havale edilmiştir der. Bu da haksız ithama yer vermemek için yani birinci defa Heyeti Umumiyeye gelmekle özel bir komisyonla Yüksek Meclisin vaktini de almamak için bu işin mevcut komisyonlardan, mevzuun da bir hukuki, ve adli mevzu olması dolayısıyla, Adalet Komisyonuna havalesiyle incelenmesini ve Adalet Komisyonundan gelecek rapor üzerine keyfiyetin buraya gelmesini daha sâlim bir yol telâkki ettik. Mesele böyle olunca, bu komisyonun teşkil keyfiyeti teklif sahiblerinin düşündükleri umumi esastan ayrılmış değildir. Bir komisyon seçilmesi, ondan sonra Meclis tahkikatı açılması gerekip gerekmediğini bir defaya hasretmek için yapmışızdır. Akla en yakın gelen Adalet Komisyonunu, Meclis huzuruna ikinci defa çıkarmaktan kurtarmaktır. Alp Kuran arkadaşımızın ifade ettiği gibi, mesele Adalet Komisyonunca incelenip, olgun bir hale getirildikten sonra bir hafta içinde getirilmesi bahis mevzuu değildir. Bu komisyona gelmiş olan takrir veya tezkereler üzerine Yüksek Meclis adına bir Tahkikat Komisyonu kurulmasını icabettirir mi ettirmez mi diye bida-yette tetkikat yapıp bununla gelecektir. Yoksa Meclis soruşturmasını bu komisyon yapacak değildir. Komisyon, Meclis soruşturması açılıp açılmaması hususunu inceler. Bu Meclis Tahkikat Komisyonu değildir. Alp Kuran arkadaşımızın buyurdıkları incelemeleri, şahit dinlemelerini, delil toplanmasını bu komisyon yap-mıyacaktır.

Bu itibarla arz ediyorum, Adalet Komisyonunun yapacağı şey, bu tarzda bir inceleme değildir.

KURAN ALP — Öyle bir şeye rastlamadım ben, maddede.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT (Devamla) — Var efendim, var. Adalet Komisyonundan geldikten sonra Heyeti Umumiye'de görüşülmesi neticesinde, tahkikat açılması hususunda bir karar verilirse, bir Tahkikat Encümeni kurulur.

Şimdi, başvurulursa, kelimesine geliyorum. Burada bir basım hatası vardır. Demin Başkanlık da doğrusunu okudu. Başvurulursa anlamına gelmek üzere tashihini istirham ediyorum. Böylece mütalâa ederek oylarınıza iktiran etmelidir.

Bakanın daha evvel kendisine ait bir gensoruya muttali olması hakkıdır ve zaten bir komisyona tevdi edilmiş olan iş, komisyonun gündemine girdiği zaman komisyon gündemleri bütün vekillere bildirilir. Ve Meclis üyelerine ilân olunur kaydının içinde bu komisyonun müzakeresi de vardır. Bu suretle Bakan kendisi hakkında açılması istenen Meclis tahkikatının Adalet Komisyonu gündemine girdiği andan itibaren ondan malûmattardır. İkinci defa verilecek haber gündeme alındığının, Mecliste kendisi hakkında Meclis tahkikatı açılıp açılmıyacağı karar altına alınacağı hususunun o gün Mecliste müzakere edileceğinin, ayrıca kendisine şahsan, hususi olarak bildirilmiş olması hususudur.

Takdir Yüksek Heyetinizindir.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı?.. Şimdi takrir okunacaktır.

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

İçtüzük Komisyonunun kabul ettiği 51 nci madde yerine İçtüzük teklifindeki 51 nci maddenin 1 nci fıkrasının aynen kabulünü ve ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Alp Kuran

«Meclis Genel Kurulu, seçimle yeter sayıda üyesi olan bir soruşturma Komisyonu kurar. Komisyon, bu hususta Meclis soruşturması açılması gerekip gerekmediği yolunda gerekçeli raporunu, en geç 15 günü takibeden Pazartesi günü Genel Kurul gündemine alınıp görüşülebilecek bir şekilde, Temsilciler Meclisi Başkanlığına sunar. Bu süre, bir defaya mahsus olmak üzere, 15 gün daha uzatılabilir.»

BAŞKAN — Takririn nazarı itibara alınmasını reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeyi aynen yüksek reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

Efendim, 46 ncı madde yeni metinle gelmiştir; şimdi onu arz ediyorum.

Yüksek Başkanlığa

Genel Kurulca kabul edilip komisyonumuza havale buyurulan önerge gereğince, 46 ncı madde aşağıda yazıldığı veçhile düzenlenmiştir.

Arz olunur.

Sözcü

Nüvit Yetkin

Komisyon Başkanı

İsmet Giritli

«Madde 46. — Bakanın cevabından sonra yalnız soru sahibinin, düşüncesini bildirmek hakkı vardır. Cevap ve düşünceleri bildirme süreleri onar dakikadan fazla olamaz.»

BAŞKAN — Maddeyi bu yeni şekliyle reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Vakit bir hayli ilerlemiştir. Tasarının geri kalan maddelerini yarın görüşmek üzere.. (Devam, devam, bitirelim, sesleri.) Pekâlâ, devam ediyorum.

MADDE 52. — Bundan sonra ilgili Bakan veya bakanlar veyahut Hükümet adına dinlenilmesi kararlaştırılan bakanlar, önergeyi veren, raporu yazan komisyon dinlenir ve raporun dikkate alınması gerekip gerekmediğini Meclis Genel Kurulu görüşüp gösterme oyu ile karar verir.

İlgili Bakan veya bakanlar o sırada Temsilciler Meclisinde üye değil iseler, Temsilciler Meclisi kendilerine bir mehil verip yalnız yazılı savunma alınmasına karar verir.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı Buyurun Derviş Sami Taşman.

TAŞMAN DERVİŞ SAMİ — Çok basit bir hususu arz edeceğim. O da şu. 53 ncü maddede «gösterme oyu» deniyor. Bunun «ışarı oy» olarak düzeltilmesini rica edeceğim. Bunun için bir de takrir veriyorum.

BAŞKAN — Komisyon iştirak ediyor mu? Ediyor. Maddeyi bu tadil ile Yüksek oylarınıza

arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

KÖKSAL FEYYAZ — Daha önce söz istemiştim, efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

KÖKSAL FEYYAZ — Efendim, bir kimse bakan olursa, Temsilciler Meclisinin tabî üyesidir. «Temsilciler Meclisinde üye değil ise» deniyor. Zannediyorum komisyon, yeni geldilerse, demek istiyor.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — İstifa edemez mi, üyelikten. Buna mâni bir hüküm var mı?

KÖKSAL FEYYAZ (Devamla) — O ayrı mesele efendim.

BAŞKAN — Demin arz ettiğim tadille madde yüksek tasviplerinize iktiran etmiştir. Binaenaleyh yapılacak bir şey yoktur. Maddelere devam ediyorum.

MADDE 53. — Temsilciler Meclisi Genel Kurulu, Meclis soruşturması yapılmasını uygun görürse bu husustaki karar derhal Millî Birlik Komitesine bildirilir.

Bundan sonra 157 sayılı Kanunun 37 ve 38 ncı maddeleri hükümlerinin gerektirdiği işlemler yapılır.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı?... Olmadığına göre maddeyi reyî âlinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 54. — Sözü geçen 38 ncı maddede yazılı Soruşturma Komisyonu Hükümetin bütün araçlarından faydalanabileceği gibi istediği kâğıtlara ve belgelere de el koyabilir, bakanları sorguya çekebilir. Lüzum gördüğü kimseleri, tanık veya bilirkişi olarak dinliyebilir ve soruşturmanın gerektirdiği diğer bütün işlemleri yapar.

Çağrılan tanıklar ve bilir kişiler gelmek zorundadırlar. Gelmezlerse haklarında C. M. U. Kanununun ilgili rükümleri uygulanır.

Bu komisyon raporu, Kurucu Meclisin birleşik toplantısında görüşülerek Yüce Divan kurulmasına mahal olup olmadığına karar verilir.

BAŞKAN — Buyurunuz.

KURAN ALP — Efendim; benleniz 54 ncü maddenin 2 ncı fıkrasının tayıy edilmesini tek-

lif edeceğim. Filvaki Meclis tahkikat komisyonlarının Meclis adına hareket ettikleri ve Meclisin ancak sahibolduğu yetkileri kullanabilecekleri aşikârdır. Binaenaleyh hukukun temel prensibi olan, kimse sahibolduğu haktan daha fazlasını bir başkasına devredemez prensibi gereğince Meclisin de kendi sahibolmadığı hakkı kalkıp da Soruşturma Komisyonuna devretmek yetkisi bulunmayacağı aşikârdır. 54 ncü maddenin 2 nci fıkrası ise; Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa atıfta bulunmaktadır. Ve ilgili hükümleri bilhassa kazai faaliyetlerle ilgilidir. Meselâ tevkif gibi. Halbuki bir sayılı geçici kanunun halen yürürlükte bulunan beşinci maddesi, kaza hakkının bağımsız mahkemelere aidolduğunu belirtmektedir. Tevhidi kuva Türkiye'de cari olduğuna göre, tahkikat komisyonlarına kazai yetkilerin verilmesi doğru değildir. Bu mesele bu şekilde 10 . 12 . 1956 senesinde tâli komisyonlara verildiği zaman kimse ses çıkarmadığı için, bildiğiniz Meclis Tahkikat komisyonlarına çok geniş kazai yetkiler tanınmak suretiyle birtakım faaliyetlerde bulunmuşlardır. Onun için Meclisin sahibolmadığı bir yetkinin heyeti âliyenizce komisyonlara devredilmesini ben şahsan rica ediyorum. Nitekim Fransa'daki tahkikat komisyonları bu şekilde kararlar almışlar, kendilerini ne kazai ve ne de icrai faaliyette bulunmak hususunda yetkili görmemişlerdir. Aneak 1914 tarihli Kanunla Fransa'da Meclis tahkikat komisyonlarına, bizim şimdiki maddeye benzer birtakım kazai yetkiler kabul edildi. Bunun üzerine (Buguit, J. Laferière, Esmein) gibi hukuk âlimleri o kanunun Anayasaya aykırı olduğunu ilân etmişlerdi.

Bu itibarla bendeniz hukuk prensipleri bakımından bu maddenin tayıy edilmesini teklif ediyorum.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı? Taktirini okuyoruz.

Temsileiler Meclisi Başkanlığına

Şifahen arz ettiğim sebeplere binaen, 54 ncü maddenin 2 nci fıkrasının maddeden çıkarılmasını teklif ve rica ederim.

Alp Kuran

BAŞKAN — Komisyonun görüşü var mı, bu hususta.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — İltihak etmiyoruz, efendim.

BAŞKAN — Taktirini nazarı dikkate alanlar lütfen işaret buyursunlar.... Kabul etmiyenler... Taktir reddedilmiştir, efendim.

Maddeyi yüksek reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 55. — Millî Birlik Komitesinden, Temsilciler Meclisine gönderilen Komite soruşturma açılması kararları da, derhal gündeme alınarak Temsilciler Meclisi Genel Kuruluna sunulur. Bundan sonraki safhalar için, 157 sayılı Kanunun 37 ve 38 nci maddeleri hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Yoktur. Reyî âlinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 56. — Temsilciler Meclisi, bir iş hakkında doğrudan doğruya bilgi edinmek isterse, kendi üyeleri arasından seçeceği beş kişilik (İnceleme - Araştırma Komisyonu) kurar, yahut mevcut komisyonlardan birisini bu işle görevlendirir.

İnceleme - Araştırma yapılmasını; ya Temsilciler Meclisi üyelerinden her hangi birisi yahut mevcut komisyonlardan birisi teklif edebilir.

BAŞKAN — Söz isteyen var mı? Yoktur. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

11 NCI BÖLÜM

İzinler

MADDE 57. — Müracaat üzerine Temsilciler Meclisi Başkanı, üyelere beş güne kadar izin verebilir. Daha uzun izinler, Meclis kararına bağlıdır.

Beş günden aşırı izin istemleri, önce Başkanlık Divanınca incelenir. Başkan, izin istemlerini Meclise sunarken her biri için Divanın düşüncesini de bildirir.

İzinler hakkında Meclis görüşmesiz, işari oy ile karar verir.

BAŞKAN — Söz isteyen? Yoktur. Maddeyi reyî âlinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 58. — Birbiri ardınca üç Birleşimde yapılan yoklamalarda veya açık oylamada veyahut komisyonlarda usulüne göre yapılan yoklamalarda bir üyenin Meclise veya komisyona aralıksız üç Birleşim devam etmediği anlaşılırsa, o üye uyarılır.

Üyenin hazır bulunmamasını haklı gösterecek sebeplerin inceleme ve takdiri Başkanlık Divanının hakkıdır.

Bu yüzden yapılacak itirazlar, Başkanlık Divanına sunulur.

BAŞKAN — Söz isteyen?.. Buyurunuz.

GERGER VASFI — 21 nci maddede kabul ettiğimiz hükümle bu hüküm arasındaki farkı komisyon izahat verirse aydınlanmış oluruz. Çünkü kabul ettiğimiz 21 nci maddede «komisyon toplantılarına özürsüz ve izinsiz olarak aralıksız üç gün katılmıyanlarla, bu suretle devamsızlıkları bir ay içinde beş günü geçenler komisyondan çekilmiş sayılır, ve yerlerine yenilerinin seçilmesi için durum derhal Temsilciler Meclisi Başkanlığına bildirilir» deniyor. Halbuki buraya bunun zıddı bir hüküm konmuştu.

Burada deniyor ki, «Birbiri ardınca üç Birleşimde yapılan yoklamalarda veya açık oylamada veyahut komisyonda usulüne göre yapılan yoklamalarda bir üyenin Meclise veya komisyona aralıksız üç Birleşim devam etmediği anlaşılırsa, o üye uyarılır.» Yukarıda komisyondan çıkarılır, burada uyarılır diyor. Bu tezat teşkil ediyor. Bunları nasıl telif etmek mümkündür? Komisyondan bunun izahını rica edeceğim.

BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Gerger arkadaşımızın ifade ettikleri hususta tezatın mevcudolduğunu kanaatinde değiliz. İki ayrı vazife sırasında, iki ayrı merciin vereceği müeyyideleri ifade etmektedir bu iki madde.

Yüksek Meclise devam hususunda, Başkanın elinde devamı kontrol edecek unsurlardan biri açık oyla yapılacak yoklamalar ve komisyonlara devam. İşte komisyonlara devam da Meclise devamdır. Üyenin, üyelik sıfatı iskat edilebilecek bir vasıf taşıması itibariyle komisyonda 3 toplantıya gelmemiş üyenin bu devamsızlığı Meclise devamsızlık telâkki olunarak uyarılıyor. 7 celse bulunmazsa bunun hakkında yapılacak işlem 157 sayılı Kanunda tâyin edilmiştir. Bu itibarla komisyonlara devam da Meclise devam unsuru olarak bu maddede hüküm altına alınmıştır. Birbiriyle bağdaşmama görülmemektedir.

BAŞKAN — Başka söz isteyen yok. Maddeyi

oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 59. — İzinsizlerin veya özürsüz izni geçirmiş olan üyelerin o günlere ait ödenekleri kesilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok... Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 60. — İki aydan çok izin alana bundan sonraki ödeneginin verilebilmesi, Genel Kurul kararına bağlıdır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bir takrir var okuyoruz :

Yüksek Başkanlığa

Komisyonce öntasarıdan çıkarılmış bulunan 61 nci maddenin yerinde bırakılmasını arz ve teklif eylerim.

Ferda Güley

BAŞKAN — Bu hususta komisyon ne diyor?
BU RAPOR SÖZCÜSÜ YETKİN NÜVİT — Demin başka bir münasebetle arz ettiğim sebeplerle, teklifin 61 nci maddesinin «1957 den evvelki tüzük» sarahati ile ilâvesi hakkındaki teklife komisyon olarak iltihak ediyoruz.

BAŞKAN — Bu teklifi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

12 nci bölüm

Son hükümler

MADDE 61. — Bu tüzükte sarahat olmıyan yerlerde eski Büyük Millet Meclisinin 1957 yılından önce yürürlükte olan İktüzüğünün, 13 . 12 . 1960 tarihli ve 157 sayılı Kanuna, Kurucu Meclis İktüzüğüne ve bu İktüzüğe aykırı olmıyan hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — 61 nci maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 62. — Bu İktüzük, kabulü tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok... Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 63. — Bu İktüzük hükümlerini Temsileiler Meclisi yürütür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok... Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Efendim, tasarının heyeti umumiyesi hakkında lehte ve aleyhte olmak üzere birer üyeye söz vereceğim. Söz isteyen var mı? Yok...

O halde tasarının heyeti umumiyesini yüksek

reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Temsileiler Meclisi İktüzüğü kabul olunmuştur.

(Alkışlar)

Gündemde görüşülecek başka bir madde bulunmadığından 19.1.1961 Perşembe günü saat 15 te toplanılmak üzere oturumu kapatıyorum.

Kapanma saati : 19,10

